

LITERATUURLIJST

Vocvo-infotheek

2016

Reserveren via [Webcatalogoog](#)

Literatuurlijst

Geletterdheid 2008-2016

Vlaanderen
Internationaal

Inhoud

Een selectie van documenten aanwezig in de [Vocvo-infotheek](#).

Artikels en e-documenten kun je opvragen – we sturen deze digitaal door.

- Druk op de **BLAUWE titel** en je komt in de [Vocvo-webcatalogus](#):
 - meer informatie over het document
 - de mogelijkheid om het document op te vragen

Trefwoorden

- Geletterdheid
- Laaggeletterdheid
- Vlaanderen
- Overheid
- Onderwijs
- Onderzoek
- Resultaat
- Plan
- Internationaal

[Inhoud](#)

[Vlaanderen](#)

[2016](#)

- [Geletterdheidsmodules bij de diplomagerichte opleidingen van het secundair volwassenenonderwijs - Servicedocument](#)
- [Onderwijsspiegel 2016 : jaarlijks rapport van de Onderwijsinspectie](#)
- [OP\(-\)MAAT. Een onderzoek naar de behoeftedekkendheid en de behoeftegerichtheid van het NT2-aanbod in Vlaanderen](#)
- [Op zoek naar een inburgeringstraject dat klikt. Onderzoek naar digitale geletterdheid bij laaggeletterde anderstalige nieuwkomers](#)

- [Sleutelcompetenties. Bouwstenen voor leren en leven](#)
- [Tussentijds rapport Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen. Voortgang in de uitrol van het Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen 2012-2016](#)

[2015](#)

- [8 Profielen van Digitale Ongelijkheden. Onderzoeksrapport in het kader van het IDEALiC onderzoeksproject](#)
- [Campagne Jong & geletterd. Samenwerken aan de uitdaging van voldoende geletterd zijn](#)
- [Hoe omgaan met laaggeletterdheid in het volwassenenonderwijs ?](#)
- [ICT-monitor 2015 burgers. Digitale geletterdheid, vaardigheden en inclusie](#)
- [Leerkansen](#)
- [Leerkansen. Formeel en informeel leren als hefboom in verenigingen waar armen het woord nemen en welzijnsschakels](#)
- [Onderwijsspiegel 2015 : jaarlijks rapport van de Onderwijsinspectie](#)

[2014](#)

- [Advies over geletterdheid naar aanleiding van de publicatie van de PIAAC-resultaten](#)
- [Effectmeting bij een G-krachtige praktijk](#)
- [Geletterdheidsbeleid, een prioriteit!](#)
- [Geletterdheidsproject O-VL](#)
- [Herkenningwijzer laaggeletterdheid loketmedewerkers](#)
- [Herkenningwijzer laaggeletterdheid voor op school](#)
- [Inspiratiegids geletterdheid voor steden en gemeenten](#)
- [Onderwijsspiegel 2014 : jaarlijks rapport van de Onderwijsinspectie](#)
- [Samen de wereld ontcijferen ? Start in de bib](#)
- [Werken aan geletterdheid - herkenningwijzer](#)

[2013](#)

- [Het beeld in beeld. De plaats van beeldgeletterdheid in de ontwikkelingsdoelen en eindtermen van het Vlaamse basis- en secundair onderwijs](#)
- [Gelaarsd, gespoord en geletterd - Iedereen functioneel : handleiding voor de leerkracht](#)
- [Iedereen geletterd?! Lokaal samenwerken voor geletterde mensen](#)
- [Vaardig genoeg voor de 21 ste eeuw ? De eerste Vlaamse resultaten bij PIAAC](#)

[2012](#)

- [Advies : Strategisch Plan Geletterdheid 2012 - 2016](#)
- [Digitale leesvaardigheid PISA 2009 + bijlage](#)
- [De G-coach aan het werk in opleidingen en op de werkvloer : een kijk op 8 proefprojecten én op de toekomst](#)
- [G-Start, geletterdheid stimuleren bij jonge kinderen](#)
- [Rapportering geletterdheidsproject - Geïntegreerd werken aan geletterdheid op de opleidingsvloer in de Strafinrichting van Oudenaarde : een verkenning van de mogelijkheden](#)
- [Strategisch plan geletterdheid verhogen 2012-2016](#)

[2011](#)

- [Beleidsevaluatie Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen](#)
- [Gealfabetiseerd dus Geletterd ? Een onderzoek naar begrijpend lezen bij laaggeschoolde anderstaligen](#)
- [Geletterd op het werk : aan de slag in een ESF-project voor Geletterdheid op de Werkvloer](#)
- [Geletterdheid op de werkvloer in de praktijk : het OCMW van Bierbeek](#)
- [Gezocht : school met G-kracht ! - Werken aan functionele geletterdheid in beroepsrichtingen - eindrapport](#)
- [School met G-kracht : geïntegreerd werken aan geletterdheid in beroepsrichtingen](#)

[2010](#)

- [Draaiboek voor de coach : geletterdheid op de werkvloer](#)
- [Draaiboek voor de coach : geletterdheid op de werkvloer - Bijlagen](#)

- [Geletterdheid op de werkvloer \(GODW\) ESF-project : studiedag 29 oktober 2010](#)
- [Levensverhalen als onuitputtelijke bron van lesmateriaal : de opleiding ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting](#)
- [Naar een duurzame geletterdheid : advies naar aanleiding van de stand van zaken bij het strategisch plan Geletterdheid Verhogen 2005-2011](#)
- [Een visie op geletterdheid in Vlaanderen](#)

[2009](#)

- [Basiseducatie voor lokale besturen : geïntegreerde opleiding voor werknemers op niveau E en D](#)
- [Bouwstenen voor vorming en opleiding op niveau E en D](#)
- [De G-Coach - geïntegreerde geletterdheidstraining in beroepsopleidingen : rapport](#)
- [De G-Coach - geïntegreerde geletterdheidstraining in beroepsopleidingen : stappenplan](#)
- [Het leren zoals het is, bij volwassenen met geletterdheidsrisico - ontwerp eindrapport \(OBPWO 06.04\)](#)
- [Het leren zoals het is, bij volwassenen met geletterdheidsrisico - ontwerp eindrapport \(OBPWO 06.04\) : bijlagen](#)
- [Het leren zoals het is, bij volwassenen met geletterdheidsrisico - samenvatting](#)
- [PIAAC Internationaal geletterdheidsonderzoek](#)
- [Screeningsinstrument voor laaggeletterdheid: voorstudie](#)
- [Strategisch plan geletterdheid verhogen 2005-2011](#)

[2008](#)

- [Wat zijn we van Plan? : het Plan Geletterdheid Verhogen even dichterbij](#)
- [Project Geletterdheid CBE en CVO naar een model voor samenwerking \(intern document\)](#)
- [Project Geletterdheid screenen en plaatsen van cursisten ICT in een passend leertraject \(intern document\)](#)

[Internationaal](#)

[2016](#)

- [Aanpak van laaggeletterdheid](#)
- [Impact of poor basic literacy and numeracy on employers](#)
- [Relatie laaggeletterdheid en armoede. Laaggeletterden hebben een lager inkomen dan geletterden](#)

[2015](#)

- [Taalniveaus op het mbo. De leesvaardigheid van Nederlandse mbo'ers in \(inter\)nationaal perspectief](#)
- [Digitaal problemen oplossen in de 21ste eeuw. Hoe goed zijn mbo'ers toegerust?](#)
- [The European Curriculum : restructuring and renewal](#)
- [Somali immigrant youths and the power of print literacy](#)
- [Hé? Ook aandacht voor spreken? Week van de alfabetisering, 7-13 september 2015](#)

[2014](#)

- [Laaggeletterdheid in kaart](#)
- [Laaggeletterdheid onder volwassenen in Nederland : beleid en uitvoering](#)
- [PIAAC - OECD Survey of Adult Skills : a wake-up call for Europe !](#)

[2013](#)

- [OECD skills outlook 2013](#)
- [PIAAC : Kernvaardigheden voor werk en leven survey 2012](#)

[2012](#)

- [Aan het werk : aanpak laaggeletterdheid op de werkvloer](#)
- [Digitale geletterdheid in het voortgezet onderwijs vaardigheden en attitudes voor de 21ste eeuw](#)
- [Final report of the EU high level group of experts on literacy](#)
- [Health literacy en laaggeletterdheid](#)

- [Improving adult literacy instruction : options for practice and research](#)
- [The invisible EU crisis : adult illiteracy - a long underestimated problem a reader with facts, information and solutions](#)
- [Kernvaardigheden in Nederland : Resultaten van de Adult Literacy and Life Skills Survey \(ALL\)](#)
- [Laaggeletterdheid : een overschat probleem ?](#)
- [Lifelong literacy : an economic, social and moral imperative](#)

[2011](#)

- [Naar Nederland, ook voor analfabeten ?](#)
- [Opbrengsten in beeld : rapportage Aanvalsplan Laaggeletterdheid 2006-2010](#)

[2010](#)

- [LESLLA 2010 : leren van andere landen](#)

[2009](#)

- [Monitor deelname lees- en schrijfonderwijs door laaggeletterden 2008](#)

[Website nationaal](#)

- [L'alphabétisation](#)
- [Basiseducatie](#)
- [FIX](#)
- [Een G-krachtige praktijk](#)
- [Geletterdheid : docsite](#)
- [Geletterdheid - Plan Geletterdheid Verhogen](#)
- [Geletterdheidsbeleid in je centrum](#)
- [LINC vzw](#)
- [Lire et Écrire](#)
- [PISA - Programme for International Student Assessment](#)
- [Platform Geletterdheid](#)
- [Stuurgroep volwassenenonderwijs - geletterdheid](#)
- [Vocvo : Vlaams ondersteuningscentrum voor het volwassenenonderwijs](#)
- [Week van de geletterdheid - Extra bedrijvig 2016](#)
- [Werken aan geletterdheid](#)

[Website internationaal](#)

- [Alphabund](#)
- [ANLCI : Agence Nationale de Lutte Contre l'Illettrisme](#)
- [CRADALL - Centre for Research & Development in Adult and Lifelong Learning \(CR&DALL\)](#)
- [ELINET - European Policy Network Literacy](#)
- [FELA - Federation of European Literacy Associations](#)
- [IRA - The International Reading Association](#)
- [LBS Practitioner Training. Professional development support for literacy and basic skills educators in Ontario](#)
- [NALA - National Adult Literacy Agency](#)
- [NRDC - National Research and Development Centre for Adult Literacy and Numeracy](#)
- [NRP : New Readers Press - ProLiteracy](#)
- [OECD : better life index](#)
- [PISA 2012 - results](#)
- [Portaal : expertise basisvaardigheden en geletterdheid](#)
- [Steunpunt basisvaardigheden](#)
- [Tel mee met taal](#)

Vlaanderen

2016

[Geletterdheidsmodules bij de diplomagerichte opleidingen van het secundair volwassenenonderwijs - Servicedocument](#)

Brussel : Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2016. - 19 p.

Geletterdheidscompetenties betreffen competenties inzake taal, cijfers, grafische gegevens en ICT. Het 'Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen' definieert geletterdheid als volgt: Geletterdheid omvat de competenties om informatie te verwerven, te verwerken en gericht te gebruiken. Dit betekent met taal, cijfers en grafische gegevens kunnen omgaan en gebruik kunnen maken van ICT.

Geletterd zijn is belangrijk om zelfstandig te functioneren en participeren in de samenleving en nodig om zich persoonlijk te kunnen ontwikkelen en bij te kunnen leren.

[Onderwijsspiegel 2016 : jaarlijks rapport van de Onderwijsinspectie](#)

Brussel : Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Onderwijsinspectie, 2016. - 194 p.

Het jaarverslag van de onderwijsinspectie bestaat uit vier delen.

- Het eerste deel bevat de resultaten van de doorlichtingen van het schooljaar 2014-2015.
- Deel twee zet enkele onderzoeken in de kijker, zoals het welbevinden van leerlingen, de kwaliteit van het OKAN-onderwijs en het nastreven van de vakoverschrijdende eindtermen.
- Het derde deel geeft een overzicht van de andere opdrachten van de Onderwijsinspectie.
- Tot slot werpt het rapport een blik op de toekomst en gaat het in op de krijtlijnen van het Referentiekader voor OnderwijsKwaliteit (ROK) en Inspectie 2.0.

[OP\(-\)MAAT. Een onderzoek naar de behoeftedekkendheid en de behoeftegerichtheid van het NT2-aanbod in Vlaanderen](#)

[auteur] De Niel, Heidi ; [auteur] Devlieger, Mieke ; [auteur] Lambrechts, Dirk ; [auteur] Mertens, Els ; [auteur] Meulewaeter, Marjan ; [auteur] Steverlynck, Carine ; [auteur] Van Nooten, Marie-Rose. Brussel : Vlaamse Overheid, Onderwijs inspectie, 2016. - 414 p.

Nederlands leren en spreken is een essentieel middel tot integratie in de Vlaamse maatschappij. De Vlaamse Regering wil het aanbod Nederlands als tweede taal (NT2) beter afstemmen op de noden, zowel inzake kwaliteit als kwantiteit, zowel voor verplichte inburgeraars als voor wie vrijwillig Nederlands wil leren.

Om inburgeraars zo snel als mogelijk te laten deelnemen aan het sociale en economische leven, is er nood aan meer gecombineerde leertrajecten, aan een aanbod tijdens vakanties, weekends en avonden, in functie van de behoeften en de competenties van de NT2-cursisten en met voldoende geografische spreiding.

Het rapport brengt een accuraat en objectief beeld van de noden van de cursisten en de afstemming van het NT2-aanbod op die noden en kan als basis dienen voor het uitwerken van beleidsmaatregelen in samenspraak tussen de beleidsdomeinen Onderwijs en Vorming en Integratie en Inburgering en het NT2-veld.

[Op zoek naar een inburgeringstraject dat klikt. Onderzoek naar digitale geletterdheid bij laaggeletterde anderstalige nieuwkomers](#)

[auteur] Droogmans, Annelies ; [auteur] Jordens, Kathelijne ; [auteur] Maes, Christina ; [auteur] De Cuyper, Peter ; [auteur] Schiepers, Mariet. - ISBN13 9789055506026 Brussel : Steunpunt Inburgering en Integratie, 2016. - 77 p.

In opdracht van het Steunpunt Inburgering en Integratie

Naast het verwerven van het Nederlands vormt ook het adequaat kunnen gebruiken van digitale hulpmiddelen een uitdaging voor laaggeletterde nieuwkomers.

Uit een onderzoek van CTO en HIVA bleek al snel dat zelfs de minst geletterde cursisten toch digitaal actief zijn.

- Maar zijn zij daarmee voldoende zelfredzaam?
- En hoe kunnen we daarop inspelen?

Lees er meer over in het rapport

[Sleutelcompetenties. Bouwstenen voor leren en leven](#)

Brussel : Federatie basiseducatie, 2016 ; Vocvo vzw, 2016. - 10 p.

In Vlaanderen is nog steeds 1 op 7 volwassenen laaggeletterd (PIAAC, 2013). De opdracht en de uitdaging van de sector Basiseducatie ligt in het versterken van de sleutelcompetenties van cursisten en het terugdringen van de laaggeletterdheid. De cursisten zijn de drijfveer voor onze organisatie. Het zijn volwassenen die verschillende rollen in de samenleving opnemen en ervaringen meebrengen: ze werken, voeden kinderen op, winkelen, bezoeken de dokter, gebruiken het openbaar vervoer ...

Maar de samenleving stelt aanzienlijk hoge eisen aan onze laaggeletterde cursisten. Ze krijgen moeilijke brieven van verschillende instanties, moeten tabellen interpreteren, digitale vaardigheden beheersen, De uiteindelijke behoefte van de cursist is om zelfstandig te functioneren in zijn dagelijkse leven. Sleutelcompetenties beheersen is daarvoor een noodzaak. Daarom zijn ze van essentieel belang in onze trajecten. Ze zitten in elke opleiding vervat. *Sleutelcompetenties* zijn essentieel in Basiseducatie, omdat ze de kern van de visie, de identiteit en de bestaansredenen van de sector vertalen in een concrete, na te streven competentieverhoging bij de cursisten.

[Download hier](#)

[Tussentijds rapport Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen. Voortgang in de uitrol van het Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen 2012-2016](#)

[auteur] Gielens, Caroline. Mechelen : Vocvo - Vlaams ondersteuningscentrum voor het volwassenenonderwijs, 2016. - 29 p.

In Vlaanderen is 15% van de volwassenen laaggeletterd. Met het '*Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen*' willen de Vlaamse regering en enkele sleutelorganisaties laaggeletterdheid wegwerken.

Eind januari bezorgde Vocvo het tussentijds rapport van het plan aan Vlaams minister van Onderwijs Hilde Crevits. In het rapport lees je welke beleidsdomeinoverschrijdende acties er ondernomen werden om laaggeletterdheid terug te dringen.

2015

[8 Profielen van Digitale Ongelijkheden. Onderzoeksrapport in het kader van het IDEALiC onderzoeksproject](#)

[auteur] Mariën, Ilse ; [auteur] Baelden, Dorien. Brussel : Vrije Universiteit Brussel, 2015 ; iMinds - SMIT, 2015. - 35 p.

In het kader van het "radicaal digitaal" programma wil de Vlaamse overheid haar diensten digitaliseren om zoveel mogelijk mensen beter te bedienen. Deze strategie past binnen de meer algemene trend van een toenemende digitalisering van de samenleving.

De voortdurende digitalisering van zowel publieke als private diensten leidt echter tot een verhoogd risico op digitale uitsluiting bij burgers.

Om alle burgers goed te bereiken, moet de overheid dus rekening houden met een aantal digitale uitsluitingsmechanismen.

Om meer inzicht te bekomen in deze uitsluitingsmechanismen, beroept de Vlaamse overheid zich op het werk rond digitale uitsluiting van Ilse Mariën. Samen met Dorien Baelden ontwikkelde Ilse Mariën 8 fiches met profielen van digitale ongelijkheden.

Deze profielen geven een overzicht van de verschillende factoren die het digitaal mediagebruik van mensen beïnvloeden. Hierbij wordt niet enkel gekeken naar sociaal-economische factoren, maar ook naar een aantal andere factoren zoals autonomie in gebruik, soft skills, zelfvertrouwen, en agency.

Op die manier geven deze profielen een genuanceerd beeld van de digitale ongelijkheden die zich voordoen tussen verschillende groepen in de samenleving.

PROFIELEN

- The digital outcasts - media-arme leefwereld, laag zelfvertrouwen en zelfbeeld.
- The hopelessly undigital - sociaal uitgesloten, meegaan moet maar lukt niet.
- The digital fighters - sterk gemotiveerd (maar strugglen), digitale evolutie gaat te snel.
- The smoothly digital - sociaal ingesloten, krijgen en geven digitale ondersteuning.
- The digital all-stars - participeren in alle levensdomeinen, tekenen krijtlijnen uit.
- The unexpected digital masters - anders dan hun peers, zeer hoge autonomie.
- The unexpected digital drop-outs - zeer lage motivatie om digital media te gebruiken.
- The digitally self-excluded - media-arme levensstijl, komen voor in alle socio-economische groepen.

[Campagne Jong & geletterd. Samenwerken aan de uitdaging van voldoende geletterd zijn](#)

[auteur] Gielens, Caroline. 2015.

In: Online Les. - Jrg. 33 (2015)

Van 7 tot 13 september stond de campagne Week van de Geletterdheid in het teken van jongeren. De campagne had een boodschap over laaggeletterdheid bij jongeren én was een call-to-action over samenwerken.

Een korte terugblik op het campagnegeweld en de weerklank in Vlaanderen.

[Hoe omgaan met laaggeletterdheid in het volwassenenonderwijs ?](#)

Brussel : GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, 2015.

https://www.youtube.com/watch?v=FxPe5Z_edQk

Sommige cursisten in de centra voor volwassenenonderwijs hebben te weinig competenties op het vlak van geletterdheid. Deze cursisten hebben gerichte ondersteuning nodig tijdens hun opleiding om vol te houden en ze met succes te doorlopen.

[ICT-monitor 2015 burgers. Digitale geletterdheid, vaardigheden en inclusie](#)

Brussel : Vlaamse overheid, 2015. - 119 p.

De Studiedienst van de Vlaamse Regering wil via een reeks ICT-monitoren de digitale omgeving, relevant voor het Vlaamse beleid, in kaart brengen. Voorliggende monitor zoemt in op een veel aangehaalde doelstelling uit het Vlaamse Regeerakkoord 2014-2019: het stimuleren van de digitale geletterdheid en van de vaardigheden bij alle burgers of het minimaliseren van de digitale kloof.

De indicatoren werden geselecteerd op basis van de Europese Digitale Agenda. Ze betreffen de toegang van huishoudens tot ICT en de bijhorende drempels; het algemeen gebruik van internet in het algemeen of van mobiel internet; de operationele vaardigheden om gebruik te maken van internet, en het effectieve gebruik van internet voor informatieverwerving, communicatie, inhoudscreatie, veiligheid, probleemoplossing en ontspanning.

De digitale kloof werd onderzocht voor een aantal kenmerken. Voor huishoudens zijn dat het gezinstype (geen kinderen, kinderen; éénoudergezin) en het gezinsinkomen. Voor individuen zijn dat de leeftijd, het opleidingsniveau, het gezinsinkomen en het land van geboorte (België, buiten België, niet-EU).

De grafieken betreffen de evolutie over de totale bevolking, de evolutie over en de verschillen tussen de doelgroepen; en de positionering van het Vlaamse Gewest binnen de rest van de EU28, EU15 en tegenover de buurlanden.

De cijfers zijn afkomstig van de enquête voor ICT- en internetgebruik van Eurostat bij huishoudens van 16- tot 74-jarigen. De Belgische data worden verzameld en verkregen via de Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium (ADS-SB).

[Leerkansen](#)

- Netwerk tegen Armoede, 2015 ; Federatie Centra voor Basiseducatie vzw, 2015 ; Vocvo vzw, 2015.

Filmpjes van projecten. Duiding met - An Bistmans (Vocvo) - Frederic Vanhauwaert (Netwerk tegen Armoede) en Steven Van Den Eynde (Federatie Centra voor Basiseducatie)

[Leerkansen. Formeel en informeel leren als hefboom in verenigingen waar armen het woord nemen en welzijnsschakels](#)

- Netwerk tegen Armoede, 2015 ; Federatie Centra voor Basiseducatie vzw, 2015 ; Vocvo vzw, 2015. - 12 p.

Al in 2007 hebben verenigingen waar armen het woord nemen nagedacht over de samenwerking met de Centra voor Basiseducatie (CBE). De drempels werden in kaart gebracht en de dialoog werd opgestart. In 2011 werden pilootprojecten opgestart (Mechelen, Kortrijk/Menen/Roeselare en Ninove) om te onderzoeken of de educatieve bijdrage van de CBE in armoedeverenigingen laagdrempeliger en flexibeler kon worden gemaakt, met expliciete nadruk op het creëren van leerkansen in een context waar reeds informeel geleerd wordt.

Elk project werd een unieke, leerrijke ervaring. Via intervisie werden alle bevindingen verwerkt in een draaiboek. Op twee ontmoetingsdagen spraken mensen in armoede samen met vrijwilligers en beroepskrachten over hun ervaringen, over leren en de inzet van Basiseducatie in de eigen werking. Nu de pilootprojecten zijn afgerond was er een verticaal armoede-overleg met het kabinet van de minister van onderwijs.

Het Netwerk tegen Armoede lichtte samen met Welzijnsschakels, de Federatie CBE en Vocvo de beleidsaanbevelingen toe.

[Onderwijsspiegel 2015 : jaarlijks rapport van de Onderwijsinspectie](#)

Brussel : Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Onderwijsinspectie, 2015. - 194 p.

Het jaarverslag van de onderwijsinspectie bestaat uit drie delen.

- Deel 1 bevat de resultaten van de doorlichtingen van het schooljaar 2013-2014.
- Deel 2 zet enkele onderzoeken in de kijker: het talenbeleid, het zorg- en gelijkeonderwijskansenbeleid, de toestand van het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de zorg voor risicoleerlingen als case om de datageletterdheid van scholen te onderzoeken.
- Deel 3 ten slotte gaat over een aantal andere opdrachten, zoals de controles huisonderwijs, inburgering en nieuwe vestigingsplaatsen. Voor het eerst geven we inzicht in meldingen en vragen die ons meldpunt bereiken.

[Download hier](#)

2014

[Advies over geletterdheid naar aanleiding van de publicatie van de PIAAC-resultaten](#)

Brussel : Vlor, 2014. - 16 p.

AR-AR-ADV-005

Het internationale PIAAC-onderzoek testte de vaardigheden van volwassenen die essentieel zijn voor een volwaardige deelname aan de moderne maatschappij: geletterdheid, gecijferdheid en probleemoplossen in technologierijke omgevingen.

De publicatie van de PIAAC-resultaten voor Vlaanderen was voor de Vlor een aanleiding voor een advies over geletterdheid. De raad vraagt zich daarbij af wat we uit die resultaten kunnen leren over de nood aan een geletterdheidsbeleid over de onderwijsniveaus en over de beleidsdomeinen heen.

[Download hier](#)

[Effectmeting bij een G-krachtige praktijk](#)

Leuven : CTO Centrum voor Taal en Onderwijs, 2014. - 25 p.

Aan het project Een G-krachtige praktijk was ook een effectmeting verbonden, om het effect van de innovatie na te gaan. Hierna brengen we verslag uit over deze effectmeting.

1. Onderzoeksvragen Binnen de effectmeting probeerden we een antwoord te formuleren op onderstaande onderzoeksvragen.

1. Op het niveau van de studenten

1.1. percepties. Hebben de studenten meer inzicht gekregen in (het belang van werken aan) functionele geletterdheid na input van hun praktijklector? Geven zij aan hier meer aandacht aan te besteden in hun (toekomstige) lespraktijk?

1.2. praktijk: Is er meer aandacht voor geletterdheid terug te vinden in de lesvoorbereidingen van studenten na input van hun praktijklector?

2. Op het niveau van de lectoren

2.1. percepties projectmedewerkers en lectoren gecoacht door projectmedewerkers. Hebben de lectoren onder invloed van het coachingstraject meer inzicht gekregen in (het belang van werken aan) functionele geletterdheid? Geven zij aan hier meer aandacht aan te besteden in hun (toekomstige) lespraktijk?

[Download hier](#)

[Geletterdheidsbeleid, een prioriteit!](#)

Gent : Federatie CBE, 2014. - 21 p.

Naar aanleiding van de regionale en federale verkiezingen op 25 mei, heeft de sector Centra voor Basiseducatie een memorandum geschreven. De titel luidt: *'Geletterdheidsbeleid, een prioriteit!'*

In 8 beleidsaanbevelingen met bijhorende acties willen we de aandacht vestigen op de nood aan: - een structureel geletterdheidsbeleid in het algemeen - het belang van een kwalitatief en zichtbaar geletterdheidsaanbod van de 13 Centra voor Basiseducatie in het bijzonder.

[Geletterdheidsproject O-VL](#)

Gent : Provincie Oost-Vlaanderen, 2014.

- Project vrije handelsschool Sint-Joris
- Project leerpunt Z O-VL boekenproeverij
- Project Lees je rijk (Bu.S.O. Sint-Jozef)
- Project leerpunt Z O-VL computer
- Project HTI Sint-Antonius taalcoaching
- Project de Moazoort: papieren en digitale info
- Project toegankelijke taal stad Geraardsbergen

[Download hier](#)

[Herkenningwijzer laaggeletterdheid loketmedewerkers](#)

Gent : Provincie Oost-Vlaanderen, 2014. - 4 p.

Deze herkenningwijzer helpt loketmedewerkers om laaggeletterdheid van de bezoekers te herkennen, te erkennen en er gepast mee om te gaan. Hij kan gebruikt worden door loketmedewerkers in lokale besturen, mutualiteiten, ziekenhuizen, bank, post, verzekeringen, ...

[Download hier](#)

[Herkenningwijzer laaggeletterdheid voor op school](#)

Gent : Provincie Oost-Vlaanderen, 2014.

Deze herkenningwijzer helpt leerkrachten om laaggeletterdheid van ouders te herkennen, te erkennen en er gepast mee om te gaan.

[Download hier](#)

[Inspiratiegids geletterdheid voor steden en gemeenten](#)

Gent : Provincie Oost-Vlaanderen, 2014. - 13 p.

In deze gids vind je 8 voorbeelden hoe je als stedelijk of gemeentelijk beleid geletterdheid kan verhogen bij laaggeletterde burgers en hoe je openbare diensten daarbij expertise vol kan maken.

[Download hier](#)

[Onderwijsspiegel 2014 : jaarlijks rapport van de Onderwijsinspectie](#)

Brussel : Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Onderwijsinspectie, 2014. - 146 p.

Het jaarverslag van de onderwijsinspectie bestaat uit drie delen.

- Het eerste deel gaat over de kernopdracht van de onderwijsinspectie en bevat een overzicht van en toelichting bij het aantal doorlichtingen, opvolgingsdoorlichtingen en paritaire colleges tijdens het schooljaar 2012-2013.
- Deel twee zet enkele onderzoeken in de kijker, onder meer over de kwaliteit van het onderwijs Frans in de eerste graad A-stroom en over het vakgebied Economie.
- Deel drie ten slotte geeft een woordje uitleg bij enkele andere opdrachten van de onderwijsinspectie: de rol van de onderwijsinspectie in de Europese scholen en GIA (Geletterdheid, Inburgering en Anderstaligheid).

[Download hier](#)

[Samen de wereld ontcijferen ? Start in de bib](#)

Leuven : LinC, 2014. - 1 p.

Om geletterdheid onder de aandacht van het brede publiek te brengen, is er dit jaar de vierde editie van de campagne 'Week van de geletterdheid'.

Het thema dit jaar luidt: De wereld ontcijferen. Ontcijferen duidt op (moeilijke) informatie interpreteren en verwerken. Het is een herkenbare uitdaging waar iedereen mee te maken krijgt, ongeacht zijn geletterdheidscompetenties.

Naast het brede publiek sensibiliseren, wil de campagne organisaties ook aanzetten om oplossingsgerichte activiteiten te organiseren. Concreet voorzien we een belangrijke rol hierin voor bibliotheken onder het motto Ontcijfer samen de wereld en start in de bibliotheek.

Met deze praktijktool willen we daarom bibliotheken ondersteunen om een specifieke doelgroep te bereiken.

Het communicatieschema vertrekt vanuit de doelgroep laaggeletterden: hun leefwereld begrijpen om nadien samen de wereld te ontcijferen (vanuit de bib).

[Download hier](#)

[Werken aan geletterdheid - herkenningswijzer](#)

Leuven : CBE, Vocvo - Vlaams ondersteuningscentrum voor het volwassenenonderwijs., 2014. - 2 p.

Herkenningswijzer voor bedrijven en toeleiders naar werk. Voor een heel aantal werkzoekenden en werknemers is het moeilijk om te leren. Hoe kan je dat als toeleider en ploegbaas of HR-verantwoordelijke herkennen? Deze wijzer helpt je op weg naar (h)erkenning en oplossingen om te remediëren.

[Download hier](#)

2013

[Het beeld in beeld. De plaats van beeldgeletterdheid in de ontwikkelingsdoelen en eindtermen van het Vlaamse basis- en secundair onderwijs](#)

[auteur] Vandenbroucke, Anneloes ; [auteur] Vermeersch, Lode. - ISBN13 978-90-8836-045-9
Leuven : HIVA-K.U. Leuven, 2013. - 74 p.

Zoals de titel van dit rapport aangeeft, maakt dit rapport een wetenschappelijke screening van de ontwikkelingsdoelen en eindtermen op het vlak van de omgang met beelden. De screening moet gezien worden als een korte afgebakende exercitie die past binnen een groeiende aandacht vanwege de Vlaamse overheid voor het belang van communicatieve en creatieve beeldcompetenties (deze worden gemakshalve gevat onder de noemer beeldgeletterdheid).

We leven immers in een maatschappij waar het lezen, maken, interpreteren, selecteren, beleven en kritisch benaderen van beelden net zo belangrijk is als het omgaan met geschreven en gedrukte tekst. De omgang met beelden is ook inherent verweven met de omgang met tekst. Dit rapport past ook in de inspanningen die de Vlaamse overheid doet op het vlak van cultuureducatie.

Wanneer beelden in een leercontext voorkomen, vertellen ze immers ook vaak - direct of indirect - veel over wie we zijn, hoe we onze omgeving (kunnen) zien, wat eigen is aan onze cultuur of aan die van andere culturen. De benadering van die cultuureducatieve invalshoek - zowel in het referentiekader als in deze studie - is schatplichtig aan de inzichten van de Cultuur in de Spiegel - theorie van Barend van Heusden.

Dit rapport sluit in die optiek ook aan bij het lopende onderzoekstraject Cultuur in de Spiegel - Vlaanderen dat in opdracht van CANON Cultuurcel wordt uitgevoerd door HIVA-KU Leuven en VUB.

[Gelaarsd, gespoord en geletterd - Iedereen functioneel : handleiding voor de leerkracht](#)

[auteur] Bogaert, N. ; [auteur] Verheyden, L.. Leuven : CTO, K.U. Leuven, 2013. - 49 p.

Iedereen laaggeletterd?! speciaal ontwikkeld om aan de slag te gaan met academische geletterdheid op de klasvloer in de derde graad ASO, TSO en KSO.

[Iedereen geletterd?! Lokaal samenwerken voor geletterde mensen](#)

Brussel : Departement Onderwijs en Vorming, 2013. - 16 p.

De brochure is een hulpmiddel voor de lokale besturen bij het opstellen van de meerjarenplanning 2014-2019 om de geletterdheid in Vlaanderen te verhogen.

[Download hier](#)

[Vaardig genoeg voor de 21 ste eeuw ? De eerste Vlaamse resultaten bij PIAAC](#)

[auteur] Cincinnato, Sebastiano ; [auteur] De Meyer, Inge. Gent : UGent Vakgroep Onderwijskunde, 2013. - 264 p.

PIAAC staat voor Programme for the International Assessment of Adult Competencies en is een grootschalig internationaal onderzoek naar vaardigheden van volwassenen. Net zoals in 23 andere landen onderzoekt PIAAC in Vlaanderen de taalkundige en numerieke vaardigheden die essentieel zijn voor een volwaardige deelname aan de maatschappij alsook de vaardigheden noodzakelijk om mee te draaien in een technologierijke omgeving en op de arbeidsmarkt.

De resultaten van PIAAC zullen gebruikt worden om het Vlaamse onderwijs- en geletterdheidsbeleid te adviseren en te verbeteren.

PIAAC bouwt verder op de gegevens van eerder geletterdheidsonderzoek, waardoor het mogelijk wordt om de evolutie in de vaardigheden van volwassenen te bekijken.

Het hoofdonderzoek vond plaats tussen augustus 2011 en maart 2012 bij 5000 volwassenen.

De Vakgroep Onderwijskunde van de Universiteit Gent voert PIAAC in Vlaanderen uit onder promotorschap van prof. dr. Martin Valcke. Inge De Meyer is National Project Manager en Sebastiano Cincinnato is Assistant National Project Manager.

[Download hier](#)

2012

[Advies : Strategisch Plan Geletterdheid 2012 - 2016](#)

Brussel : Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), 2012. - 12 p.
SERV_ADV_20120516_geletterdheid

Zo'n 15% van de Vlaamse volwassenen kampt met laaggeletterdheid. Onaanvaardbaar in een kennismaatschappij als Vlaanderen, vindt de SERV. Daarom is het actieplan geletterdheid 2012-2016 van minister Smet een noodzaak.

Het actieplan staat of valt met een goede uitwerking en een permanente opvolging. Zo blijven de acties geen dode letter.

Onderwijs speelt een cruciale rol bij het verwerven van elementaire geletterdheidscompetenties, dit mag en moet meer nadruk krijgen in het actieplan. Geletterdheid op peil houden, kadert in een leven lang leren.

[Download hier](#)

[Digitale leesvaardigheid PISA 2009 + bijlage](#)

Brussel : Departement Onderwijs en Vorming. Strategische Beleidsondersteuning, 2012. - 68 p.; 26 p.

Het rapport bevat de Vlaamse resultaten voor digitale leesvaardigheid bij 15-jarigen, gemeten door het eRA-onderzoek (electronic Reading Assessment).

Dit onderzoek is een onderdeel van PISA 2009. PISA (Programme for International Student Assessment) is een driejaarlijks onderzoek van de OESO (Organisatie voor economische Samenwerking en Ontwikkeling) naar leesvaardigheid, wiskundige en wetenschappelijke geletterdheid.

De focus lag in 2009 op leesvaardigheid. De test met elektronisch leesmateriaal vormt een aanvulling op het lezen op papier dat traditioneel bekeken wordt in het PISA-onderzoek.

Coördinatie Vlaams Ministerie van Onderwijs & Vorming Departement Onderwijs & Vorming Afdeling Strategische Beleidsondersteuning Samenstelling Universiteit Gent Faculteit Psychologische & Pedagogische Wetenschappen Vakgroep Onderwijskunde: promotor Prof. Dr. M. Valcke, copromotoren Prof. Dr. H. Van Keer, Prof. Dr. J. Van Braak, Wetenschappelijk medewerkers: Inge Demeyer, Lisa Dewulf, Fauve De Backer, Nele Warlop.

[Download hier](#)

[Download hier - bijlagen](#)

[De G-coach aan het werk in opleidingen en op de werkvloer : een kijk op 8 proefprojecten én op de toekomst](#)

Brussel : Vlaamse overheid - Departement Onderwijs en Vorming, 2012. - 320 p.

In 2010-2011 zetten acht Centra voor Basiseducatie een G-coach in bij een partnerorganisatie. De contexten waren uiteenlopend: verschillende beroepsopleidingen van de VDAB, beroepsgerichte opleiding in de gevangenis, onthaalopleidingen personeel Stad Gent, opleiding kamermeisjes, webplusmedewerkers in een kringloopwinkel, opleiding polyvalent verzorgende/begeleider in de kinderopvang, werkervaringsproject.

De acht proefprojecten worden in de schijnwerpers gezet: hoe werken de G-coaches geïntegreerd aan geletterdheid? Ze vertellen vanuit hun praktijk over hun aanpak en didactiek. De focus ligt op het werk met cursisten en op de samenwerking met de partner in de opleiding.

[G-Start, geletterdheid stimuleren bij jonge kinderen](#)

[auteur] Loman, J. ; [auteur] Vermeir, K.. - ISBN13 978-90-79219-03-2 Leuven : CTO - Centrum voor Taal en Onderwijs, 2012. - 128 p.

Geschreven taal (symbolen, prenten, letters...) neemt een belangrijke plaats in binnen onze maatschappij. Je komt geschreven taal vrijwel overal tegen. Ook jonge kinderen komen geschreven taal op tal van plaatsen tegen: op reclameborden langs de weg, in de winkel, op de kaft van een voorleesboek, op het doosje van de Nijntje-dvd...

Om te kunnen functioneren in deze samenleving vol geschreven communicatie heb je de sleutelcompetentie 'geletterdheid' nodig.

Geletterdheid opent deuren voor de verdere schoolloopbaan, voor het latere beroepsleven en het privéleven. Geletterdheid maakt leren mogelijk, zowel in een schoolse context als daarbuiten. Het is dus uitermate belangrijk om gebruik te maken van de prille ervaringen van kinderen en de ontwikkeling van geletterdheid reeds op jonge leeftijd te stimuleren.

Hoe stimuleert *G-start* geletterdheid?

G-start gaat ervan uit dat je de natuurlijke nieuwsgierigheid van kinderen moet benutten om aan geletterdheid te werken. Geen 'schoolse' of eentonige taakjes dus, maar leuke doe-opdrachten in een rijke omgeving waarin geletterdheid spontaan aan bod komt en de kinderen al spelend leren.

De activiteitenfiches in het boek bestaan uit gevarieerde dagelijkse activiteiten met een 'geletterde bril' op. Met de activiteiten kan je geletterdheid de hele dag door stimuleren, binnen leersituaties die betekenisvol, relevant, en interessant zijn voor de kinderen.

G-start. Geletterdheid stimuleren bij jonge kinderen (2,5 tot 7 jaar).

De krachtlijnen van het boek: 22 activiteitenfiches voor in de klas, uitgetest door leerkrachten een stevig achtergrondluik om geletterdheid in te bedden in het taalbeleid van je school inspiratie voor het evalueren van geletterdheid

[Rapportering geletterdheidsproject - Geïntegreerd werken aan geletterdheid op de opleidingsvloer in de Strafinrichting van Oudenaarde : een verkenning van de mogelijkheden](#)

[auteur] Willemse, Greet. Gent : Oost-Vlaamse centra voor basiseducatie - OCB, 2012. - 35 p.

Een project ondersteund door de provincie Oost-Vlaanderen en de Oost-Vlaamse centra voor basiseducatie in kader van een Oost-Vlaams Plan Geletterdheid.

In dit projectrapport vertellen we u eerst kort iets over geletterdheid: wat we onder dat begrip verstaan en waarom het belangrijk is om er aandacht aan te besteden in opleidingen.

- Het opzet van dit project vindt u op pagina 5.
- Vervolgens worden de verschillende fases en acties toegelicht die in het kader van het project gebeurd zijn: de voorbereidende fase, het participatief onderzoek op de opleidingsvloer, en de bevindingen die er uit naar voren gekomen zijn met betrekking tot geletterdheid in de opleidingen in de strafinstelling.
- Ten slotte krijgt u een overzicht van mogelijke taken die voor iedere betrokken partner zijn weggelegd wanneer men actief wil werken aan het verhogen van de geletterdheid van de gedetineerden binnen de Strafinstelling Oudenaarde.

[Download hier](#)

[Strategisch plan geletterdheid verhogen 2012-2016](#)

Brussel : Departement Onderwijs en Vorming, 2012. - 26 p.

In dit document vindt u een overzicht van voorstellen voor operationele doelstellingen of acties die werden uitgewerkt in het kader van een nieuw *Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen 2012-2016*. De voorstellen werden geformuleerd door de beleidsdomeinen Onderwijs en Vorming, Werk en Sociale Economie, Cultuur, Jeugd Sport en Media, Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, en de Vlaamse Gemeenschapscommissie, in nauwe samenwerking met experts van het werkveld of sleutelorganisaties, met name: het Vlaams ondersteuningscentrum voor Volwassenenonderwijs (VOCVO), de Federatie van de Centra Basede educatie, de decretale stuurgroep Volwassenenonderwijs, de onderwijskoepels, de VDAB, Bibnet, vzw Locus, vzw Link, het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, en de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten.

De coördinatie van de voorstellen gebeurde door het Departement Onderwijs en Vorming.

[Download hier](#)

2011

[Beleidsevaluatie Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen](#)

Brussel : Departement Onderwijs en Vorming, 2011. - 79 p.

[Download hier](#)

[Gealfabetiseerd dus Geletterd ? Een onderzoek naar begrijpend lezen bij laaggeschoolde anderstaligen](#)

[auteur] Bakkes, Marieke. Antwerpen : Universiteit Antwerpen, 2011. - 96 p.

Masterproef Taal- en Letterkunde Nederlands

In dit werk staat de vraag centraal, of gealfabetiseerd zijn gelijk staat aan geletterdheid. Het kadert in de context van onderwijs aan laaggeschoolde anderstaligen. Er zal geprobeerd worden om antwoorden te formuleren die in het onderwijs aan anderstaligen bruikbaar zijn.

[Download hier](#)

[Geletterd op het werk : aan de slag in een ESF-project voor Geletterdheid op de Werkvloer](#)

[auteur] Bismans, An. - ISSN 0779-4924 2011.

In: Van A tot Z. - Jrg. 19 (2011), nr. 1 ; p. 2

Het Strategisch plan Geletterdheid verhogen stelt dat iedereen over voldoende basisvaardigheden moet beschikken op het gebied van taal, rekenen en computergebruik om vlot in de huidige samenleving te kunnen functioneren. Nog een te groot deel van de Vlaamse bevolking ondervindt in dit verband moeilijkheden in het persoonlijke leven of op het werk.

[Geletterdheid op de werkvloer in de praktijk : het OCMW van Bierbeek](#)

[auteur] Bismans, An. - ISSN 0779-4924 2011.

In: Van A tot Z. - Jrg. 19 (2011), nr. 1 ; p. 3

Hilde Van Gompel beschrijft op de studiedag GODW (29/10/2010) hoe het project in Bierbeek verliep.

In 2009 startte een GODW-traject in het OCMW van Bierbeek voor personeel van de thuiszorgdiensten: verzorgenden en logistieke medewerkers.

CBE Leuven-Hageland (Open School) organiseerde ter plekke reeds een basiscursus PC in het kader van een diversiteitsplan. De ervaring leerde dat wie de cursus eigenlijk het meeste nodig had, niet in de cursus zat, omdat er geen verplichting was. Daarom werd de cursus opnieuw gepland, en verplicht voor iedereen. Net op dat moment kwam het voorstel om deel te nemen aan het GODW-project. De beleidsmedewerker zag dit wel zitten, want geletterdheid is een belangrijk aandachtspunt in het personeelsbeleid.

[Gezocht : school met G-kracht ! - Werken aan functionele geletterdheid in beroepsrichtingen - eindrapport](#)

[auteur] Goossens, Greet ; [auteur] Padmos, Tineke ; [auteur] Vandommele, Goedele ; [auteur] Bogaert, Nora. Leuven : CTO Centrum voor Taal en Onderwijs, 2011. - 52 p.

We berichtten er vorig jaar al over: het coachingstraject G-kracht, dat werkt aan geletterdheid in beroepsrichtingen, heeft zijn vruchten afgeworpen. Niet alleen de leerlingen, maar ook de leerkrachten zijn erop vooruitgegaan.

Het werk is echter nog niet af. Daarom formuleerden de onderzoekers een aantal aanbevelingen. Zo vinden ze het o.m. belangrijk om ook in de toekomst praktijkleerkrachten blijvend te betrekken bij het werken aan geletterdheid.

[School met G-kracht : geïntegreerd werken aan geletterdheid in beroepsrichtingen](#)

[auteur] Padmos, T. ; [auteur] Bogaert, N. ; [auteur] Goossens, G. ; [auteur] Vandommele, G.. - ISSN 0770-2086 2011.

In: Vonk. - Jrg. 40 (2011), nr. 3 ; p. 25-47

Eén op zes Vlamingen is onvoldoende geletterd om goed te kunnen functioneren in een opleiding, op het werk en in het maatschappelijk leven. Nadat deze schokkende cijfers over laaggeletterdheid in Vlaanderen bekend werden, heeft de overheid initiatieven genomen om aan de verhoging van de geletterdheid van de bevolking te werken.

Eén ervan richt zich op leerlingen in het beroeps- en technisch secundair onderwijs, omdat zij de grootste kans lopen om de school laaggeletterd te verlaten. Met het project G-kracht wil het Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO) scholen met beroepsrichtingen stimuleren om actief werk te maken van de geletterdheid van hun leerlingen.

In dit artikel schetsen Tineke Padmos, Nora Bogaert, Greet Goossens en Goedele Vandommele de uitgangspunten en werkwijze van het project. Inhoudelijk ligt de nadruk op de integratie van geletterdheidstraining in vakinhouden. Dat illustreren de auteurs met tal van functionele lees- en schrijftaken die makkelijk geïntegreerd kunnen worden in de lesinhouden van algemene vakken, praktijkvakken of technische vakken.

2010

[Draaiboek voor de coach : geletterdheid op de werkvloer](#)

[auteur] Clonen, Harmke ; [auteur] Van Gompel, Hilde ; [auteur] Laermans, Ciny ; [auteur] Goossens, Rembert ; [auteur] Vyvey, Ann. Brussel : VDAB, CBE centrum voor basiseducatie, 2010. - 119 p.

Project An Bismans - stappenplan - draaiboek In de context van de job betekent geletterdheid : werken aan de vaardigheden die nodig zijn om goed te functioneren binnen het bedrijf. Dit is in de eerste plaats goed met allerlei vormen van informatie omgaan. Dit

is vaak zeer concreet: bv. de werknemer moet met interne documenten kunnen werken, de werknemer moet verlof digitaal kunnen aanvragen, de werknemer moet vlot kunnen uitrekenen hoeveel materiaal hij nodig heeft enz..

Geletterdheidvragen worden vaak pas zichtbaar bij wijzigingen in de job of door toenemende automatisering en digitalisering.

Waarom coaching op de werkvloer?

Dank zij geletterdheidcoaching op de werkvloer:

- verwerft de werknemer de vaardigheden die hij/zij tijdens specifieke taken nodig heeft. Hij/zij wordt dus snel en efficiënt geholpen.
- wordt de begeleiding afgestemd op de individuele noden en het tempo van de werknemer.
- wordt de opleidingstijd per werknemer zo kort mogelijk gehouden worden.

De werknemer blijft dus zoveel mogelijk beschikbaar voor zijn opdracht. Proefprojecten GODW In de loop van 2009 en 2010 hebben VDAB en 2 Centra voor Basiseducatie (Leuven-Hageland en Waas & Dender) in het kader van een ESF-project de individuele coaching geletterdheid op de werkvloer ontwikkeld, kortweg GODW. 11 proefbedrijven werden werknemers individueel en op hun maat begeleid in het verwerven van geletterdheidvaardigheden die ze nodig hebben in hun job.

[Download hier](#)

[Draaiboek voor de coach : geletterdheid op de werkvloer - Bijlagen](#)

[auteur] Clonen, Harmke ; [auteur] Van Gompel, Hilde ; [auteur] Laermans, Ciny ; [auteur] Goossens, Rembert ; [auteur] Vyvey, Ann. Brussel : VDAB, CBE centrum voor basiseducatie, 2010. - 78 p.

Project An Bistmans - stappenplan - draaiboek

[Geletterdheid op de werkvloer \(GODW\) ESF-project : studiedag 29 oktober 2010](#)

Brussel : VDAB, CBE centrum voor basiseducatie, stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2010.

Studiedag :

- Draaiboek voor de coach : geletterdheid op de werkvloer project An Bistmans stappenplan
- Draaiboek In de context van de job betekent geletterdheid : werken aan de vaardigheden die nodig zijn om goed te functioneren binnen het bedrijf.

[Levensverhalen als onuitputtelijke bron van lesmateriaal : de opleiding ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting](#)

[auteur] Baeckeland, Sofie ; [auteur] Bistmans, An. - ISSN 0779-4924 - 2010.

In: Van A tot Z. - Jrg. 18 (2010), nr. 3 ; p. 4

Een ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting is iemand die armoede van in de kinderjaren aan den lijve ondervond en geconfronteerd werd met verschillende vormen van uitsluiting. Iemand die deze ervaringen stilaan verwerkte en verruimde en ze vervolgens deskundig inzet in alle sectoren van armoedebestrijding.

[Naar een duurzame geletterdheid : advies naar aanleiding van de stand van zaken bij het strategisch plan Geletterdheid Verhogen 2005-2011](#)

Brussel : Vlaamse Onderwijsraad (Vlor), 2010. - 11 p.

ADVIES - Algemene Raad - 25 maart 2010 - AR/PCA/ADV/006 Het voorliggend advies is geen evaluatie van het lopende plan geletterdheid, maar zet enkele bakens uit voor het nieuwe plan geletterdheid dat de Vlaamse Regering in het vooruitzicht stelt. Een werkgroep van de Algemene Raad heeft het advies voorbereid.

Christof Vanden Eynde, de voorzitter van de commissie Basiseducatie, zat deze werkgroep voor. Behalve vertegenwoordigers vanuit basiseducatie, maakten ook andere vertegenwoordigers uit het volwassenenonderwijs en vertegenwoordigers uit het leerplichtonderwijs deel uit van de werkgroep.

Ter voorbereiding van het advies organiseerde de werkgroep een open vergadering met, behalve de leden van de werkgroep Plan geletterdheid, ook de leden van de Algemene Raad, de Raad Secundair Onderwijs en de Raad Levenslang en Levensbreed Leren. Op deze vergadering werden twee projecten toegelicht die uitgevoerd werden in het kader van het plan geletterdheid:

- het onderzoek Het leren zoals het is, bij volwassenen met een geletterdheidsrisico van het HIVA;
- het project School met G-kracht, een coachingstraject geïntegreerd werken rond geletterdheid in beroepsrichtingen, een samenwerkingsproject van de pedagogische begeleiding en van het Steunpunt GOK.

De Algemene Raad van de Vlor formuleerde het advies op 25 maart 2010. De stemming was unaniem.

[Download hier](#)

[Een visie op geletterdheid in Vlaanderen](#)

CTO, 2010. - 2 p.

Het belang van geletterdheid valt niet te onderschatten. Geletterdheid is cruciaal om succesvol te zijn in het basis-, secundair en hoger onderwijs en om levenslang te blijven leren.

Wie laaggeletterd het onderwijs verlaat, zal grote moeite hebben om in de maatschappij te functioneren. Een laaggeletterde vindt minder makkelijk een job en als hij die wel vindt, heeft hij vaak minder kansen om door te groeien.

Laaggeletterden ondervinden op het werk problemen bij de taakuitvoering, bij het samenwerken met collega's, en bij het zelfstandig oplossen van problemen. Ook de organisatie van het dagdagelijks leven en de contacten met officiële organisaties verlopen voor laaggeletterden vaak moeizaam. Daarnaast is de kans groot dat zij uitgesloten blijven van deelname aan activiteiten in de buurt, in bewonersgroepen of in het verenigingsleven. Iemand die laaggeletterd is, kan allerlei competenties die hij of zij als leerder, werknemer, burger en sociaal wezen nodig heeft, minder goed ontwikkelen.

2009

[Basiseducatie voor lokale besturen : geïntegreerde opleiding voor werknemers op niveau E en D](#)

[auteur] Bismans, An. Mechelen : Vocvo vzw, 2009. - 39 p.

[Download hier](#)

[Bouwstenen voor vorming en opleiding op niveau E en D](#)

[auteur] Neirinck, Peter ; [auteur] Bismans, An. Brussel : Politeia, 2009. - 75 p.

Diversity (het samenwerkingsverband tussen de VVSG en de drie erkende overheidsvakbonden), Vocvo (Vlaams ondersteuningscentrum voor het

volwassenenonderwijs) en de Centra voor Basiseducatie stellen u in deze publicatie graag de resultaten voor van het project Opleiding voor niveau E en D na het Rechtspositiebesluit.

In dat project wordt onderzocht hoe steden, gemeenten en OCMW's kunnen samenwerken met de Centra voor Basiseducatie in het kader van opleidingen voor medewerkers op niveau E en D.

De VVSG en de werknemersorganisaties willen op die manier een concrete actie van het Strategisch Plan Geletterdheid van de Vlaamse Regering mee realiseren. In samenwerking met de Centra voor Basiseducatie werden drie sporen voor opleidingen op niveau E en D uitgewerkt.

Het gaat in eerste instantie over geïntegreerde opleidingen voor technische vaardigheden. Daarnaast stellen de Centra voor Basiseducatie u in deze publicatie zestien bouwstenen voor, die beschouwd kunnen worden als een thematische benadering van de noodzakelijke competenties voor medewerkers op niveau E en D. Dat laat besturen toe een eigen combinatie van bouwstenen te maken in functie van een opleiding voor hun werknemers.

Ten slotte kunnen werknemers op niveau E en D ook terecht in het open aanbod van de Centra voor Basiseducatie om op individuele basis verder te leren. Deze publicatie wil de opstart van een samenwerking tussen een lokaal bestuur en een Centrum voor Basiseducatie eenvoudiger maken. We geven u een draaiboek mee met een concreet stappenplan, nuttige tips en de nodige verwijzingen naar andere instrumenten die u kunnen helpen.

[De G-Coach - geïntegreerde geletterdheidstraining in beroepsopleidingen : rapport](#)

[auteur] Vienne, Matthias ; [auteur] D'Haene, Heidi ; [auteur] Goris, Judith. Brussel : Departement Onderwijs en Vorming. Afdeling Strategische Beleidsondersteuning, 2009. - 80 p.

In dit rapport wordt verslag gedaan van de ontwikkeling van een didactisch concept voor geïntegreerde geletterdheidstrainingen in beroepsopleidingen. De studie kadert in het Plan Geletterdheid Verhogen (2005) en gebeurde in opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Werk en Sociale Economie.

[Download hier](#)

[De G-Coach - geïntegreerde geletterdheidstraining in beroepsopleidingen : stappenplan](#)

[auteur] Vienne, Matthias ; [auteur] D'Haene, Heidi ; [auteur] Goris, Judith. Brussel : Departement Onderwijs en Vorming. Afdeling Strategische Beleidsondersteuning, 2009. - 8 p.

In dit rapport wordt verslag gedaan van de ontwikkeling van een didactisch concept voor geïntegreerde geletterdheidstrainingen in beroepsopleidingen. De studie kadert in het Plan Geletterdheid Verhogen (2005) en gebeurde in opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Werk en Sociale Economie.

[Download hier](#)

[Het leren zoals het is, bij volwassenen met geletterdheidsrisico - ontwerp eindrapport \(OBPWO 06.04\)](#)

[auteur] Vermeersch, Lode ; [auteur] Vandenbroucke, Anneloes ; [auteur] Boeren, Ellen. - Brussel : HIVA, 2009. - 217 p.

Dit onderzoek gaat over het leren van volwassenen met een geletterdheidsrisico. We bekijken waarom ze al dan niet deelnemen aan formeel volwassenenonderwijs, waarom

en hoe ze leren in informele contexten doorheen het dagelijkse leven, en hoe ze tegen dat leren aankijken. We gebruiken enerzijds gegevens uit een bestaande databank, voor een eerste analyse in de breedte en anderzijds diepte-interviews en focusgroepen, om de lived experience van de doelgroep te onderzoeken. Dit wordt voorafgegaan door een grondige literatuurstudie, om een state-of-the-art op te maken van de beschikbare kennis terzake. Promotor Ides Nicaise.

[Het leren zoals het is, bij volwassenen met geletterdheidsrisico - ontwerp eindrapport \(OBPWO 06.04\) : bijlagen](#)

[auteur] Vermeersch, Lode ; [auteur] Vandenbroucke, Anneloes ; [auteur] Boeren, Ellen. - Brussel : HIVA, 2009. - 38 p.

Dit onderzoek gaat over het leren van volwassenen met een geletterdheidsrisico. We bekijken waarom ze al dan niet deelnemen aan formeel volwassenenonderwijs, waarom en hoe ze leren in informele contexten doorheen het dagelijkse leven, en hoe ze tegen dat leren aankijken.

We gebruiken enerzijds gegevens uit een bestaande databank, voor een eerste analyse in de breedte en anderzijds diepte-interviews en focusgroepen, om de lived experience van de doelgroep te onderzoeken.

Dit wordt voorafgegaan door een grondige literatuurstudie, om een state-of-the-art op te maken van de beschikbare kennis terzake. Promotor Ides Nicaise.

[Het leren zoals het is, bij volwassenen met geletterdheidsrisico - samenvatting](#)

[auteur] Vermeersch, Lode ; [auteur] Vandenbroucke, Anneloes ; [auteur] Boeren, Ellen. - Brussel : HIVA, 2009. - 25 p.

[PIAAC Internationaal geletterdheidsonderzoek](#)

Brussel : Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs en Vorming. Afdeling Strategische Beleidsondersteuning, 2009. - 6 p.

Vlaanderen doet na meer dan tien jaar opnieuw mee aan een grootschalig internationaal onderzoek naar geletterdheid. Samen met 26 andere landen onderzoeken we de volgende jaren de taalkundige en numerieke vaardigheden van volwassenen. We peilen ook naar de noodzakelijke vaardigheden om mee te draaien in een technologierijke omgeving en op de arbeidsmarkt. Een aantal gegevens vergelijken we bovendien met de cijfers van het International Adult Literacy Survey (IALS), het vorige grote internationale geletterdheidsonderzoek waaraan Vlaanderen deelnam.

[Download hier](#)

[Screeningsinstrument voor laaggeletterdheid: voorstudie](#)

[auteur] Drijkoningen, Joke ; [auteur] Kuijper, Henk ; [auteur] Luyten, Lucia ; [auteur] Padmos, Tineke ; [auteur] Sterckx, Mie ; [auteur] van Hofwegen, laura. Leuven : Centrum voor Taal en Onderwijs, 2009. - 144 p.

Dit project kadert in het Plan Geletterdheid Verhogen van de Vlaamse regering. Het werd uitgevoerd in opdracht en met steun van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap, Project Strategisch Onderwijs- en Vormingsbeleid. De uitvoering gebeurde door het Centrum voor Taal en Onderwijs (K.U.Leuven) en het Cito (Nederland).

Het rapport dat hier voorligt, beschrijft de fasen in de ontwikkeling van een mogelijk screeningsinstrument voor laaggeletterdheid voor werkzoekenden en werklozen die zich aandienen bij VDAB voor trajectbegeleiding.

Het betreft een voorstudie waarin een eerste versie van het instrument ontwikkeld en uitgetest werd.

[Download hier](#)

[Strategisch plan geletterdheid verhogen 2005-2011](#)

Brussel : Departement Onderwijs en Vorming. Afdeling Strategische Beleidsondersteuning, 2009. - 33 p.

Deze publicatie bevat een overzicht van de verschillende acties die binnen de ambtelijke stuurgroep werden opgezet en goedgekeurd.

[Download hier](#)

2008

[Wat zijn we van Plan? : het Plan Geletterdheid Verhogen even dichterbij](#)

[auteur] Bistmans, An. - ISSN 0779-4924 - 2008.

In: Van A tot Z. - Jrg. 16 (2008), nr. 3 ; p. 1

Met het Plan Geletterdheid Verhogen wil de Vlaamse regering tegen 2011 laaggeschoolden/laaggeletterden stimuleren om (opnieuw) aan hun geletterdheid te werken. Dit bijzondere plan, dat de overheid in 2005 lanceerde, erkent geletterdheid als een globaal en maatschappelijk werkpunt. Het plan heeft hoge ambities en betreft alle relevante sectoren bij de aanpak ervan. An Bistmans is bij Vocvo projectcoördinator geletterdheid. Zij schetst kort de situatie en plannen.

[Project Geletterdheid CBE en CVO naar een model voor samenwerking \(intern document\)](#)

cvo de oranjerie, cbe Hageland, 2008. - 5 p.

Het Centrum voor Basiseducatie Hageland en het CVO de Oranjerie hebben de kans gekregen om gedurende drie jaar te experimenteren in een project. Het project in opdracht van de overheid startte in september 2005 en werd afgerond op 31 augustus 2008.

Het project heeft in de loop van deze drie jaar geleid tot een aantal inspirerende vormen van samenwerking. De aanzet werd gegeven met de opening van de Piazza in Diest in juni 2005: het eerste gemeenschappelijk open leercentrum in Vlaanderen in beheer van een CBE en een CVO.

Waarom samenwerken?

Duizenden volwassenen besluiten elk jaar om zich bij te scholen. Zij doen dat om maatschappelijk vooruit te geraken, om bakens te verzetten, om meer te kunnen en te kennen. Zij kunnen hiervoor terecht bij tal van instellingen en organisaties. Voor velen blijft het succes echter beperkt. Door omstandigheden zetten zij hun leertraject vroegtijdig stop. Voldoende begeleiding, zorgvuldige oriëntering en vooral overleg en samenwerking tussen de opleidingsinstellingen kunnen leiden tot groter succes.

Leerprocessen in het volwassenenonderwijs kunnen gezien worden als een continuüm. Verworven kennis en vaardigheden kunnen benut worden om verdere doelen te bereiken. Voor volwassenen met weinig leervaardigheden zijn specifieke inspanningen nodig om hen te informeren over het opleidingsaanbod, om hen te laten starten, te begeleiden, verder te oriënteren en het geleerde te consolideren. In de organisatie van

volwassenenonderwijs is het nodig om voor deze doelgroepen specifieke acties te ondernemen.

[Project Geletterdheid screenen en plaatsen van cursisten ICT in een passend leertraject \(intern document\)](#)

cvo de oranjerie, cbe Hageland, 2008. - 25 p.

Het adequaat kunnen screenen van basiscompetenties en geletterdheidsvaardigheden vóór de start van een opleiding met als doel een initiële oriëntering van de kandidaat-cursisten onafhankelijk van hun scholingsgraad was een belangrijke doelstelling in het project geletterdheid. Namelijk omdat cursisten ondanks hun lage scholingsgraad bijvoorbeeld door beroepservaring of nascholing een voldoende hoog geletterdheidsniveau zouden kunnen bereiken, en andersom mensen met een hoger scholingsgraad voor bepaalde opleidingen zoals bijvoorbeeld ICT-initiatie of de starterscursussen Engels en Frans de basiscompetenties kunnen missen.

Tijdens het project werden verschillende procedures uitgewerkt voor de modules Initiatie in de informatica omdat deze modules in beide centra werden ingericht en hier in beide centra een erg heterogene groep wat betreft basiscompetenties vertegenwoordigd was.

Internationaal

2016

[Aanpak van laaggeletterdheid](#)

Den Haag : Algemene Rekenkamer, 2016. - 47 p.

Er zijn in Nederland 2,5 miljoen mensen die moeite hebben met taal en/of rekenen. Zij hebben een grote kans om een achterstand in de maatschappij op te lopen. Er is rijksbeleid om dit probleem aan te pakken met taal- en rekencursussen.

Wij hebben onderzocht of deze aanpak werkt. Is het cursusaanbod voldoende en wordt iedereen bereikt?

[Impact of poor basic literacy and numeracy on employers](#)

London : Department for Business, Innovation and Skills, 2016. - 90 p.

Bis research paper number 266

The Department of Business, Innovation and Skills (BIS) have just published a report on new research about the impact of poor literacy and numeracy on employers. The report is based on a large-scale telephone survey of employers conducted by Ipsos MORI and in-depth case studies conducted by NRDC (UCL Institute of Education).

The report aims to address the lack of evidence on the prevalence of poor basic skills in the workplace and its impact, as well as the costs and benefits associated with public-funded basic skills training.

The survey found that one in eight (12%) workplaces in England report a literacy and/or numeracy gap whereby at least one member of staff is unable to perform certain literacy or numeracy tasks to the level required in their day-to-day job.

[Relatie laaggeletterdheid en armoede. Laaggeletterden hebben een lager inkomen dan geletterden](#)

[auteur] Christoffels, Ingrid ; [auteur] Baay, Pieter ; [auteur] Bijlsma, Ineke ; [auteur] Levels, Mark. s-Hertogenbosch : ECBO, 2016. - 48 p.

In dit rapport beschrijven de onderzoekers verschillen tussen laaggeletterden en niet-laaggeletterden en geven zij feiten en cijfers over het inkomen van gezinnen en individuen. Ze beschrijven kenmerken van laaggeletterden en brengen in kaart hoe laaggeletterdheid samenhangt met iemands inkomen, alsook met een aantal immateriële uitkomsten. Ook laten ze zien hoe deze relaties beïnvloed worden door de woonomgeving.

2015

[Taalniveaus op het mbo. De leesvaardigheid van Nederlandse mbo'ers in \(inter\)nationaal perspectief](#)

[auteur] Groot, Annemarie ; [auteur] Houtkooper, Willem ; [auteur] Steehouder, Paul ; [auteur] Buisman, Marieke. - ISBN13 978-94-6052-093-8 s-Hertogenbosch : ECBO, 2015. - 80 p.

Deze publicatie gaat over de taalvaardigheid van mbo'ers en wat we daarover uit onderzoek weten.

- Hoe staat de taalvaardigheid van Nederlandse mbo'ers ervoor vergeleken met mbo'ers in andere landen en vergeleken met jongeren van andere opleidingsniveaus en in Nederland?
- Maar ook andere vragen komen aan bod: hoe is de taalvaardigheid van jongeren ontwikkeld door de tijd?
- Is er een relatie tussen het taalniveau van mbo'ers en hun achtergrondkenmerken? En hoe gebruiken mbo'ers lees- en schrijfvaardigheden op het werk en in het dagelijks leven?

Internationaal vergelijkende onderzoeken Om deze vragen te beantwoorden maken de onderzoekers gebruik van meerdere internationaal vergelijkende onderzoeken naar taal- en rekenvaardigheden en probleemoplossend vermogen: IALS, ALL, PISA en PIAAC. Er wordt een zo compleet mogelijk beeld geschetst hoe het er met de taalvaardigheid van de Nederlandse mbo'ers voor staat.

Aandacht voor Nederlandse taal in het mbo Taal- en rekenvaardigheden zijn van doorslaggevend belang voor het succes van studenten in hun onderwijs carrière. Vanwege zorgen over het taalniveau van Nederlandse jongeren was er de afgelopen jaren hernieuwde aandacht voor Nederlandse taal als onderdeel van het curriculum in het middelbaar beroepsonderwijs.

[Digitaal problemen oplossen in de 21ste eeuw. Hoe goed zijn mbo'ers toegerust?](#)

[auteur] Christoffels, Ingrid ; [auteur] Steehouder, Paul. - ISBN13 978-94-6052-092-1 's-Hertogenbosch : ECBO, 2015. - 68 p

Het middelbaar beroepsonderwijs heeft als taak studenten voor te bereiden op arbeidsmarkt, samenleving en vervolgonderwijs. Een uitdaging daarbij is dat de arbeidsmarkt en samenleving snel en ingrijpend veranderen. Hiermee veranderen ook de vaardigheden, vaak omschreven als 21ste-eeuwse vaardigheden, die nodig zijn om goed te kunnen functioneren op de arbeidsmarkt en in de samenleving in de toekomst.

Deze publicatie richt zich op de 21ste-eeuwse vaardigheid digitaal problemen oplossen bij (jong)volwassenen in het algemeen, en binnen het mbo in het bijzonder. Met behulp van het PIAAC-onderzoek, internationaal vergelijkend onderzoek naar taal- en rekenvaardigheden en probleemoplossend vermogen, is gekeken hoe Nederland presteert op digitaal problemen oplossen in vergelijking met andere landen, hoe mbo'ers op dit vlak presteren in vergelijking met havisten en vwo'ers, en of er verschillen zijn tussen groepen binnen het mbo. Daarnaast kijken de onderzoekers naar de onderlinge samenhang tussen taalvaardigheid, rekenvaardigheid en digitaal problemen oplossen.

[Download hier](#)

[The European Curriculum : restructuring and renewal](#)

[auteur] Cort, Pia ; [auteur] Larson, Anne. 2015.

In: European Educational Research Journal - EERJ. - 2015 Vol. 14 (6), p. 531-548

The results of the first PIAAC survey were published in October 2013. In the case of Denmark, the survey showed that Denmark is below the OECD average when it comes to reading skills, above average with regards to numeracy and on average with regards to IT skills.

In this paper we analyse how the PIAAC results were covered by the media and how different stakeholders within the field of adult literacy took PIAAC as an opportunity to try to influence how the problem of adult literacy in Denmark should be represented.

The analysis is based on Bacchis "What's the problem represented to be?" approach to policy analysis (2009) and Kingdon (1984), and Zahariadis (2003) multiple streams theory. The analysis shows that PIAAC did not provoke the same kind of national shock as PISA and that adult literacy is low on the political agenda compared to basic schooling.

[Somali immigrant youths and the power of print literacy](#)

[auteur] Bigelow, Martha. - ISSN 1758-6801 Routledge, 2015. - 17 p.

In tijdschrift: Writing Systems Research. - 2015, jrg. 7 nr. 1, p. 4-19

Dit artikel betreft een Amerikaans onderzoek bij laaggeletterde Somalische studenten in een groep Engels tweede taal. Het onderzoek bestudeert de invloed van het sociaal-historische verleden van studenten op hun leercapaciteiten en op hun zelfbeeld als leerders.

- Het eerste deel van het artikel beschrijft hun zeer specifieke context en is daarmee boeiende achtergrondliteratuur voor wie Somalische cursisten heeft en deze beter wil kennen.
- Het tweede deel, het onderzoek zelf, leidt tot een aantal conclusies die we ook op andere doelgroepen en op onze eigen manier van werken kunnen toepassen.

[Hé? Ook aandacht voor spreken? Week van de alfabetisering, 7-13 september 2015](#)

[auteur] Borgesius, Merel. 2015.

In: Online Les. - Jrg. 33 (2015)

Huh, zult u zeggen, alfabetiseren, dat is toch leren lezen en schrijven? Ja dat is zo, maar toch is er in veel alfabetiseringsgroepen juist aandacht nodig voor het leren spreken. Het gaat dan om de cursussen Alfabetisering Nederlands als tweede taal (ANt2).

Hierin zitten volwassen migranten die in eigen land niet of nauwelijks onderwijs hebben genoten. Naast het leren lezen en schrijven zullen zij ook het Nederlands moeten leren spreken en verstaan. In ANt2 groepen staan lezen en schrijven niet los van tweedetaalverwerving, ze zijn onherroepelijk met elkaar verbonden.

De gemeente Amsterdam wilde in de Week van de Alfabetisering juist dit aspect, het beter leren spreken, naar voren halen.

2014

[Laaggeletterdheid in kaart](#)

[auteur] Buisman, Marieke ; [auteur] Houtkoop, Willem. - ISBN13 978-94-6052-079-2 Stichting Lezen & Schrijven, 2014 ; ECBO, 2014. - 80 p.

In het onderzoek is een profiel geschetst van de laaggeletterden in Nederland, waarbij blijkt dat laaggeletterden geen uniforme categorie vormen. Naast een relatief kleine groep klassiek laaggeletterden die over weinig basale vaardigheden beschikken, bestaat er een grotere groep laaggeletterden met een minder laag niveau van taal- en rekenvaardigheden. In totaal gaat het om 1,3 miljoen laaggeletterde Nederlanders.

De auteurs van het onderzoek Marieke Buisman en Willem Houtkoop concluderen dat onderwijs en investeren in een leven lang leren belangrijke instrumenten zijn in de aanpak van laaggeletterdheid. De diversiteit binnen de laaggeletterden vraagt om een gedifferentieerde aanpak, toegesneden op de situatie en de vragen van verschillende doelgroepen.

[Download hier](#)

[Laaggeletterdheid onder volwassenen in Nederland : beleid en uitvoering](#)

[auteur] Reniers, Wendy. Utrecht : Universiteit Utrecht, 2014. - 40 p.

Bachelor thesis Taal- en Cultuurstudies

In dit onderzoek is aan de hand van rapporten van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, een interview met medewerkers van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, beleidsstukken van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en een interview met de plaatsvervangend programmaleider van het project Taal voor het Leven van Stichting Lezen en Schrijven gepoogd een beeld te schetsen van het beleid dat Nederland voert ten opzichte van laaggeletterdheid en de uitvoering van dit beleid. Waar dit beleid in eerdere jaren vooral gericht was op onderwijs, zien we in de laatste paar jaar een verschuiving naar de aanpak van laaggeletterdheid als een breed maatschappelijk thema. Zo wordt door middel van het project Taal voor het Leven geprobeerd lokale organisaties te koppelen aan taaltrajecten. Zowel formele als non-formele en informele taalaanbieders werken samen om mensen te scholen en vrijwilligers van verschillende organisaties worden getraind om ook taallessen te verzorgen. Daarbij wordt gedacht vanuit de vindplaatsen en wensen van de laaggeletterden zelf.

Ook wordt de strijd tegen laaggeletterdheid ingebed in lopende projecten en trajecten in het bedrijfsleven. Taal voor het Leven loopt nu in zes regio's, maar heeft zich in één jaar al kunnen bewijzen als een goede aanpak. Verwacht en gehoopt wordt dat dit project de komende jaren uitgebreid zal worden, waarbij meer ministeries en directies zullen samenwerken en nog meer lokale partijen een bijdrage kunnen leveren in deze strijd.

[PIAAC - OECD Survey of Adult Skills : a wake-up call for Europe !](#)

Brussel : EAEA, 2014. - 19 p.

EAEA Analysis paper

The European Association for the Education of Adults (EAEA) welcomes the launch of the results of Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC) on the 8th of October. PIAAC clearly demonstrates that Europe needs to invest in adult education it is a loud wake-up call to Europe and the member states to start acting NOW. EAEA hopes that the PIAAC results will lead to a European-wide debate on the skills and competences of adults, raise awareness and increase investment in adult learning.

The assessment proves the requirement for continuous learning in Europe, underlining a strong positive relationship between participation in adult education and skills proficiency (Skilled for life? Key Findings from the Survey of Adult Skills, OECD, p.16). We need a Learning Europe where everyone can and want to participate in learning. The PIAAC publication states that While countries cannot change the past, policies designed to

provide high-quality lifelong opportunities for learning can help to ensure that the adults of the future maintain their skills (OECD, p.13).

[Download hier](#)

2013

[OECD skills outlook 2013](#)

OECD, 2013.

First results from the survey of adult skills - 466 p. In the wake of the technological revolution that began in the last decades of the 20th century, labour market demand for information-processing and other high-level cognitive and interpersonal skill.

[Download hier](#)

[PIAAC : Kernvaardigheden voor werk en leven survey 2012](#)

[auteur] Buisman, Marieke ; [auteur] Allen, Jim ; [auteur] Fouarge, Didier ; [auteur] Houtkoop, Willem ; [auteur] van der Velden, Rolf. PIAAC, 2013.

PIAAC Internationaal geletterdheidonderzoek Deelnemen aan de arbeidsmarkt en volwaardig participeren in het dagelijks leven vragen om voldoende kennis en vaardigheden. Ontwikkelingen zoals globalisering, flexibilisering van de arbeidsmarkt en de steeds grotere rol van ict vereisen meer en andere vaardigheden van mensen. Om het niveau van kennis en vaardigheden in kaart te brengen, neemt Nederland deel aan PIAAC (Programme for the international Assessment of Adult Competencies): een grootschalig internationaal onderzoek dat het niveau en het gebruik van vaardigheden onder 16-65-jarigen in kaart brengt.

Het onderzoek is onder leiding van de OECD uitgevoerd in 24 landen en meet het niveau van taalvaardigheid, rekenvaardigheid en probleemoplossend vermogen van volwassenen. Deze vaardigheden noemen we kernvaardigheden omdat het essentiële vaardigheden zijn voor het begrijpen, analyseren en gebruiken van informatie die we in het dagelijks leven en op het werk tegenkomen. PIAAC geeft niet alleen inzicht in de ontwikkeling en het onderhoud van vaardigheden, maar ook in het gebruik op het werk en de economische en maatschappelijke opbrengsten ervan.

Onder de titel OECD Skills Outlook 2013 zijn de resultaten van dit onderzoek op 8 oktober 2013 internationaal gepresenteerd.

De Nederlandse resultaten zijn gepubliceerd in het rapport PIAAC: Kernvaardigheden voor werk en leven. - Resultaten van de Nederlandse survey 2012 - 129 p. - De Belangrijkste Resultaten - 11 p. - Kernvaardigheden in Nederland - 186 p.

[Download hier](#)

[Download hier - bijlagen](#)

2012

[Aan het werk : aanpak laaggeletterdheid op de werkvloer](#)

[auteur] Lentjes, Petra ; [auteur] Scholte, José. - ISSN 1381-8201 2012.

In: Les. - Jrg. 30 (2012), nr. 178 ; p. 8-10

Martin en Gosia hebben moeite met het lezen van werkinstructies in het magazijn waar zij werken. Soms levert dit gevaarlijke situaties op. Ook hebben zij moeite met communiceren en samenwerken met collega's. Hun leidinggevende heeft een opleiding voorgesteld

waardoor zij effectiever en veiliger kunnen werken. Binnenkort beginnen ze met hun opleiding.

Het lesmateriaal bestaat uit het programma *Aan het Werk*. Een multimediaal programma dat werkt aan basisvaardigheden voor laaggeletterde werknemers: taal, rekenen en werknemerscompetenties. Hiermee bereiden zij zich voor op hun uiteindelijke doel: een mbo diploma!

In een Proeverij op het BVNt2- congres werd gedemonstreerd hoe je als opleider op de werkvloer voor specifieke situaties kunt werken met *Aan het werk*.

Hieronder een samenvatting door Petra Lentjes en José Scholte, als initiatiefnemers betrokken bij de totstandkoming van het programma.

[Digitale geletterdheid in het voortgezet onderwijs vaardigheden en attitudes voor de 21ste eeuw](#)

- ISBN13 978-90-6984-660-6 Amsterdam : Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, 2012. - 44 p.

Advies van de KNAW-Commissie Informatica in het voortgezet onderwijs. Digitale geletterdheid is het vermogen digitale informatie en communicatie verstandig te gebruiken en de gevolgen daarvan kritisch te beoordelen. In de 21ste eeuw behoort digitale geletterdheid tot de basisvaardigheden van de ontwikkelde mens.

Het is een voorwaarde om te kunnen functioneren in de informatiemaatschappij. Digitale geletterdheid vraagt, net als taalbeheersing en rekenvaardigheid, om een vormingstraject dat iedereen gedurende langere tijd moet doorlopen. Het onderwerp hoort daarom in het onderwijs thuis. De huidige vakken op dit gebied zijn in veel opzichten onder de maat en bereiden de leerlingen niet op de informatiemaatschappij voor.

De overheid moet dringend werk maken van een algehele herziening van het voortgezet onderwijs in de digitale informatie en communicatie. Anders blijft Nederland achter bij vergelijkbare landen en komt onze koppositie als kennis- en innovatie-economie in gevaar.

[Final report of the EU high level group of experts on literacy](#)

- ISBN13 978-92-79-25498-7 Luxemburg : European Commission, 2012. - 57 p.

Publication synopsis The European Union needs to overhaul its approach to improving literacy standards, according to a high-level group of experts set up by EU Commissioner Androulla Vassiliou to address the issue. One in five 15 year-olds, as well as nearly 75 million adults, lack basic reading and writing skills, which makes it hard for them to get a job and increases their risk of poverty and social exclusion.

The expert group's chair, HRH Princess Laurentien of the Netherlands, a long-time campaigner in the field, describes the report as a "wake-up call about the crisis that affects every country in Europe".

The 80-page report includes a raft of recommendations, ranging from advice for parents on creating a culture of reading for pleasure with their children, to siting libraries in unconventional settings like shopping centres and the need to attract more male teachers to act as role models for boys, who read much less than girls. It also makes age-specific recommendations, calling for free, high-quality early childhood education and care for all, more specialist reading teachers in primary schools, a change of mind-set on dyslexia, arguing that almost every child can learn to read with the right support, and for more varied learning opportunities for adults, especially in the workplace.

[Download hier](#)

[Health literacy en laaggeletterdheid](#)

[auteur] Nusselder, Anneke. 2012. - 5 p.

Artikel in Tijdschrift voor praktijkondersteuning, - 2012, 3

In de Verenigde Staten, Canada en Australië wordt het begrip health literacy al jarenlang gebruikt om de gezondheid van achterstandsgroepen te verbeteren. In die landen zijn daar ook vele publicaties over verschenen.

In Nederland is de interesse voor het thema van recentere datum. De belangstelling voor health literacy en laaggeletterdheid blijkt onder andere uit de recent door de Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV) uitgebrachte Toolkit Laaggeletterdheid.

Onderzoek onder Turkse mensen laat zien dat health literacy gezondheidsverschillen kan verklaren.

[Download hier](#)

[Improving adult literacy instruction : options for practice and research](#)

[auteur] Lesgold, Alan M ; [auteur] Welch-Ross, Melissa K. [auteur] National Research Council (U.S.). Committee on Learning Sciences: Foundations and Applications to Adolescent and Adult Literacy. - ISBN13 978-0-309-21960-0 [pdf] Washington, D.C : The National Academies Press, 2012. - xv, 417 pages

A high level of literacy in both print and digital media is required for negotiating most aspects of 21st-century life, including supporting a family, education, health, civic participation, and competitiveness in the global economy. Yet, more than 90 million U.S. adults lack adequate literacy. Furthermore, only 38 percent of U.S. 12th graders are at or above proficient in reading.

Improving Adult Literacy Instruction synthesizes the research on literacy and learning to improve literacy instruction in the United States and to recommend a more systemic approach to research, practice, and policy.

The book focuses on individuals ages 16 and older who are not in K-12 education.

It identifies factors that affect literacy development in adolescence and adulthood in general, and examines their implications for strengthening literacy instruction for this population.

It also discusses technologies for learning that can assist with multiple aspects of teaching, assessment, and accommodations for learning.

There is inadequate knowledge about effective instructional practices and a need for better assessment and ongoing monitoring of adult students' proficiencies, weaknesses, instructional environments, and progress, which might guide instructional planning. *Improving Adult Literacy Instruction* recommends a program of research and innovation to validate, identify the boundaries of, and extend current knowledge to improve instruction for adults and adolescents outside school. The book is a valuable resource for curriculum developers, federal agencies such as the Department of Education, administrators, educators, and funding agencies.

[The invisible EU crisis : adult illiteracy - a long underestimated problem a reader with facts, information and solutions](#)

Berlin : Zukunftsbau GmbH, 2012. - 32 p.

In reeks: The Literacy and Vocation

One in five 15-year-olds in Europe, as well as many adults, lack basic reading and writing skills, which makes it harder for them to find a job and puts them at risk of social exclusion. New publication by Lit.Voc tackles these problems.

The Literacy and Vocation (Lit.Voc) project identifies literacy needs for workplace purposes and develops concepts and materials for literacy and numeracy education (skills for life) in Europe.

The project partnership suggests that workplace oriented literacy programmes are the most effective way to build the literacy skills of people already in employment or in apprenticeship.

[Kernvaardigheden in Nederland : Resultaten van de Adult Literacy and Life Skills Survey \(ALL\)](#)

[auteur] Houtkoop, Willem ; [auteur] Allen, Jim ; [auteur] Buisman, Marieke ; [auteur] Fouarge, Didier ; [auteur] van der Velden, Rolf. - ISBN13 978-94-6052-047-1 s-Hertogenbosch : Expertisecentrum Beroepsonderwijs ECBO, 2012. - 190 p.

Geletterdheid, gecijferdheid en probleemoplossend vermogen worden ook wel kernvaardigheden genoemd. Hoe goed iemand deze vaardigheden beheerst, heeft grote sociale en economische gevolgen. Ecbo verzorgt al langer het Nederlandse aandeel in het onderzoek naar de kernvaardigheden van volwassenen in internationaal vergelijkend perspectief.

De resultaten van dat onderzoek zijn weergegeven in het rapport Kernvaardigheden in Nederland, op basis van de Adult Literacy and Life Skills Survey (ALL). Menselijk kapitaal Met de uitkomsten van dit ALL-onderzoek kunnen uitspraken worden gedaan over het menselijk kapitaal van Nederland, de achtergronden daarvan en de gevolgen in termen van inkomen en maatschappelijke kansen. Dit alles in internationaal vergelijkend perspectief. Op basis hiervan zijn goede keuzes in (onderwijs-)beleid mogelijk.

[Download hier](#)

[Laaggeletterdheid : een overschat probleem ?](#)

[auteur] Boon, D.. - ISSN 1571-3512 2012.

In: Alfa-nieuws. - jrg. 15 (2012), nr. 1 ; p. 22-24

In 2011 verschenen twee belangrijke publicaties over geletterdheid: één over laaggeletterdheid in Nederland en één over de opbrengsten van het Aanvalsplan Laaggeletterdheid 2006-2010. Naar aanleiding van de verschijning van beide rapporten werd op 8 september 2011 in Dudok in Den Haag een levendig debat gevoerd over de aanpak van laaggeletterdheid.

ALFA-nieuws doet verslag van de publicaties en het debat.

[Lifelong literacy : an economic, social and moral imperative](#)

[auteur] Eldred, Jan. - ISSN 0955-2308 2011.

In: Adults Learning. - Vol. 23 (2012), nr. 1, p. 8-11

The experiences of other countries suggest that there are some essential truths about what makes for successful adult literacy policy and practice. Attending to them is not only economically desirable, it is a moral imperative, writes Jan Eldred.

2011

[Naar Nederland, ook voor analfabeten ?](#)

[auteur] Hurkmans, A. ; [auteur] Poelmans, P.. - ISSN 1381-8201 2011.

In: Les. - Jrg. 29 (2011), nr. 173 ; p. 31-33

In voorgaande nummers van Les konden we lezen over het nieuwe onderdeel van het Basisexamen Inburgering oftewel het inburgeringsexamen buitenland. Het nieuwe examenonderdeel is de toets 'Geletterdheid en Begrijpend Lezen' (GBL). Omdat kandidaten zich uiteraard moeten voorbereiden op dit nieuwe onderdeel is het reeds bestaande pakket 'Naar Nederland'(dat als voorbereidend pakket geldt voor het Basisexamen Inburgering) uitgebreid.

In dit artikel wordt dit nieuwe onderdeel van het voorbereidingspakket onder de loep genomen. De focus zal hierbij liggen op het al dan niet geschikt zijn van het pakket voor analfabete kandidaat-migranten.

Opbrengsten in beeld : rapportage Aanvalsplan Laaggeletterdheid 2006-2010

[auteur] Stehouder, Paul ; [auteur] Tijssen, Marli. - ISBN13 978-90-5003-560-6 's-Hertogenbosch : CINOP, 2011. - 46 p.

2010

LESLLA 2010 : leren van andere landen

[auteur] Boon, D.. - ISSN 1571-3512 2010.

In: Alfa-nieuws. - jrg. 13 (2010), nr. 4 ; p. 23-24

De jaarlijkse LESLLA-conferentie, over "low-educated second language and literacy acquisition", vond dit jaar plaats van 26 t/m 28 augustus in Keulen. Ook nu weer kwamen deskundigen vanuit beleid, praktijk en onderzoek bij elkaar om hun nieuwste ervaringen en bevindingen op dit terrein te delen.

In dit artikel, een greep uit wat er zoal aan bod kwam op het terrein van geletterdheid en tweede-taalonderwijs aan volwassenen.

2009

Monitor deelname lees- en schrijfonderwijs door laaggeletterden 2008

[auteur] Neuvel, Jan ; [auteur] Litjens, Piet ; [auteur] Groot, Annemarie ; [auteur] Langens, Elle ; [auteur] Meziani, Mohammed ; [auteur] Verspiek, Mirella. s-Hertogenbosch : CINOP, 2009. - 80 p.

Voortgangs rapportage Aanvalsplan Laaggeletterdheid over het jaar 2008

Deze Voortgangsrapportage 2008 is inmiddels de derde waarin over de projecten van het Aanvalsplan Laaggeletterdheid 2006-2010; Van A tot Z betrokken wordt gerapporteerd.

Hierin lezen we dat er door alle betrokken partijen op verschillende niveaus en in uiteenlopende contexten in 2008 flink is gewerkt aan de realisering van de gestelde doelen. Op sommige punten zijn we al heel dichtbij de in het Aanvalsplan geformuleerde mijlpalen. Elders blijkt dat er meer tijd nodig is dan verwacht om de aanpak van laaggeletterdheid een structurele plek te geven. Al met al bieden deze resultaten een goede basis om het volgende projectjaar vol vertrouwen in te gaan.

Website nationaal

L'alphabétisation

In: <http://www.alphabetisation.be/>

L'actualité liée à l'alphabétisation. Formations, événements, questions en débat, offres d'emploi, publications.

Basiseducatie

In: <http://www.basiseducatie.be>

De portaalsite voor basiseducatie bevat informatie voor een breed publiek: volwassenen die een cursus (willen) volgen, doorverwijzers, bedrijven en organisaties, studenten, pers. - Ontdek de 29 centra voor basiseducatie: hun adressen, werking, aanbod.

De Federatie Centra voor Basiseducatie is de belangenorganisatie van de 13 Centra voor Basiseducatie. Ze ondersteunt de uitvoering van de missie en de visie van de sector via: ontwikkeling, bewaking en bijsturing van het agogisch project van de sector sensibilisering over geletterdheid belangenbehartiging namens de werkgevers en van de doelgroep opvolging en beïnvloeding van regelgeving met betrekking tot de sector De Federatie is ook het aanspreekpunt tussen de centra en verschillende stakeholders op Vlaams niveau. U kan bij ons terecht met alle sectorgebonden vragen.

FIX

In: <http://www.fixbrussel.be/nl>

FIX is een werkervaringsproject actief in de sociale economie.

FIX voert renovatiewerken uit in scholen en publieke gebouwen in Brussel. De arbeiders van FIX zijn laaggeschoolde werkzoekenden die twee jaar lang praktijkervaring opdoen. Alle arbeiders krijgen tijdens het traject een cursus Nederlands op de werkvloer en worden begeleid door ervaren technische instructeurs. Na hun traject kunnen onze arbeiders aan de slag in bedrijven op de reguliere arbeidsmarkt.

FIX is erkend als Plaatselijk Initiatief voor Ontwikkeling van de Werkgelegenheid (PIOW) door het Brussels Hoofdstedelijke Gewest en als Project Sociale Economie door de Federale overheid.

Een G-krachtige praktijk

In: <http://g-krachtigelespraktijk.associatie.kuleuven.be/>

Fijn dat je geïnteresseerd bent in functionele geletterdheid. Via deze website willen we lerarenopleiders én studenten en cursisten van de lerarenopleidingen tools aanreiken om werken aan functionele geletterdheid een plek te geven in hun lessen. Je bevindt je hier immers op de website van "Een G-krachtige praktijk", een project dat van 2012-2014 gefinancierd werd door School of Education, het expertisenetwerk van de lerarenopleidingen van de Associatie KU Leuven. De penvoerder van het project was het Centrum voor Taal en Onderwijs van KULEuven. De andere partners waren KHLeuven, GroepT, KHLim, CVO HIK en CVO Limlo.

Wat kan je op onze website ontdekken?

Zoals je in de linkerbalk kan zien, zijn er drie grote knoppen.

- Over het project. Hier kom je meer te weten over het projectteam, het achterliggende theoretische framework, de ontwikkelde producten en de gevolgde projectmethodiek.
- Leerpad Dit leerpad begeleidt je stap voor stap doorheen de principes van de functionele geletterdheidsdidactiek. Het is bestemd voor studenten en docenten van lerarenopleidingen, maar kan ook ingezet worden voor professionalisering van leerkrachten in het werkveld.
- Opleidingswerkboek Wil jij werken aan functionele geletterdheidsdidactiek ook een plek geven in jouw opleiding?

Het opleidingswerkboek toont je een mogelijke strategie die je kan inzetten om deze innovatiebeweging vorm te geven. Ook gaan we in op de valkuilen en hinderpalen die we zelf ondervonden tijdens het project.

Geletterdheid : docsite

In: <http://www.geletterdheid.be/>

Projecten rond(laag)geletterdheid Met betrekking tot het thema (laag)geletterdheid heeft het CTO (in opdracht van het Departement Onderwijs) de afgelopen jaren een reeks van innovatieve projecten uitgevoerd o.a.:

- Studie naar de haalbaarheid van een doelmatig gebruik van een screeningsinstrument voor geletterdheid (i.s.m. HIVA en VOEB)
- Voorstudie screening laaggeletterdheid (i.s.m. Cito)
- Geïntegreerde geletterdheidstrainingen in beroepsopleidingen (i.s.m. met Centrum voor Basiseducatie Leuven-Hageland)
- G-factor: ontwikkeling van een brochure en website over geletterdheid op de werkvloer (i.s.m. HIVA)

Momenteel lopen de volgende projecten: (2011-...) G-kracht: coachingstraject geïntegreerd werken rond geletterdheid in beroepsrichtingen (BSO, TSO) (in het kader van het project 'Taal en onderwijskansen' in opdracht van het Departement Onderwijs) Ontwikkeling van een screeningsinstrument voor laaggeletterdheid (vervolgonderzoek) (i.s.m. Cito; in opdracht van het Departement Onderwijs)

"Gelaarsd, gespoord en geletterd": de ontwikkeling van wetenschappelijke/academische geletterdheid in de lessen Nederlands van de derde graad van het ASO en TSO (met financiering van het Aanmoedingsfonds, K.U.Leuven)

Geletterdheid - Plan Geletterdheid Verhogen

Brussel : Onderwijs en Vorming.

In: <http://www.ond.vlaanderen.be/geletterdheid/>

De projectleider van het Plan, aangesteld door de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming, brengt u, samen met de verantwoordelijken van de verschillende Vlaamse beleidsdomeinen op de hoogte van realisaties van het Plan in de vorm van tussentijdse rapporten. Op het platform geletterdheid vind je een overzicht van de recente realisaties en producten.

Geletterdheidsbeleid in je centrum

Brussel : Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2016.

<https://sites.google.com/a/vocvo.be/geletterdheidsbeleid-in-je-centrum/>

Ondanks een goed uitbebouwd volwassenenonderwijs is de participatie van volwassenen aan levenslang leren in Vlaanderen laag. Uit onderzoek blijkt ook dat het merendeel van de deelnemers aan levenslang leren uit hooggeschoolden bestaat. De kans is dus groot dat heel veel potentiële cursisten hun weg naar het CVO niet vinden. Cursisten die zich dan toch in het volwassenenonderwijs inschrijven lopen dan weer vaak tegen (leer)drempels aan en vallen uit. De laatste jaren hebben de CVO al heel veel moeite gedaan om aan die drempels iets te doen. De centra voeren een taalbeleid, ze hebben trajectbegeleiding, er is zorgbeleid, etc. Ook de overheid doet inspanningen om geletterdheidsproblemen in het volwassenenonderwijs terug te dringen. Zo is er in het Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen een apart luik voorzien voor het volwassenenonderwijs en onlangs maakte de overheid nog het gebruik van geletterdheidsmodules bij de diplomagerichte opleidingen van het secundair volwassenenonderwijs mogelijk. Al deze maatregelen zijn elementen van een goed

geletterdheidsbeleid. Het is dan ook goed om al de bestaande maatregelen samen te brengen in een integraal geletterdheidsbeleid.

Een integraal geletterdheidsbeleid in het CVO:

- verbreedt en verhoogt de instroom van de cursisten;
- verlaagt de uitval van de cursisten;
- verhoogt de tevredenheid van de cursisten;
- verhoogt de kwaliteit van het onderwijs;
- versterkt samenwerking intern en extern
- verbreedt en verhoogt de participatie aan levenslang leren.

[LINC vzw](#)

In: <http://www.linc-vzw.be/>

Ons team werkt enthousiast rond *Lezen, Informatie en Communicatie - LINC*.

We zijn een beweging binnen het sociaal-culturele vormingswerk voor volwassenen en ijveren ervoor om zoveel mogelijk mensen bij de kennismaatschappij te betrekken. Dat doen we door projecten op te zetten rond leesbevordering, maar ook door mensen vertrouwd te maken met de digitale wereld. Voorlezen Oud en jong kunnen enorm genieten van voorlezen. Peuters die vrolijk mee miauwen met de poes uit het boekje of met open mond zitten te luisteren naar een verhaal. Ouderen die zich met een glimlach om de lippen laten onderdompelen in verhalen uit de oude doos of pareltjes van hedendaagse schrijvers.

Al jaren probeert LINC (voor)lezen zoveel mogelijk in de kijker te zetten via recensies, lezingen en voorleespunten.

Mediawijsheid en e-inclusie Computers en nieuwe media raken stilaan zo ingeburgerd dat het gevaar bestaat dat mensen die er niet zo bedreven mee zijn over het hoofd worden gezien. LINC wil graag iedereen de tools en een gezonde dosis vertrouwen aanreiken om deel te kunnen nemen aan de informatiesamenleving.

Geïnteresseerden kunnen zich abonneren op onze maandelijkse nieuwsbrief. Daarin bundelen we nieuws en praktische tips over voorlezen en nieuwe media.

[Lire et Écrire](#)

In: <http://www.lire-et-ecrire.be/>

Lire et écrire, mouvement d'Éducation permanente, a pour objectif le développement de l'alphabétisation en Communauté française. L'association se compose de trois structures de coordination et de 14 entités régionales et locales.

[PISA - Programme for International Student Assessment](#)

In: <http://www.pisa.ugent.be/nl>

Op deze website vindt u informatie over en resultaten van het PISA-onderzoek in Vlaanderen.

[Platform Geletterdheid](#)

In: <http://www.platformgeletterdheid.be/>

Wat biedt deze website jou?

- Antenne: Vind inspiratie in goede praktijken van geletterdheid
- Plan Geletterdheid: Kom alles te weten over dit actieplan en het beleid rond geletterdheid

- Diensten: Zoek expertise in geletterdheid en doe een beroep op deze diensten
- Tools: Verhoog vaardigheden van geletterdheid en creëer een rijk leerklimaat via de tools
- Sensibiliseren: Kijk, lees en word je bewust van wat laaggeletterdheid betekent
- Kennis: Leer over Vlaamse onderzoeken en Europese samenwerking.

[Stuurgroep volwassenenonderwijs - geletterdheid](#)

In: <http://www.stuurgroepvo.be/geletterdheid>

Om vlot in de onze samenleving te kunnen functioneren moeten mensen over voldoende basisvaardigheden beschikken. Geletterd zijn is nodig om mee te kunnen, maar ook om mee te kunnen blijven. Verschillende omschrijvingen van geletterdheid zijn in omloop.

De Vlaamse overheid omschrijft geletterdheid als volgt: "Geletterdheid is de kennis en vaardigheid die nodig is om via geschreven taal te communiceren en informatie te verwerken, de vaardigheid om met numerieke en grafische gegevens om te gaan en basisvaardigheden ICT". Concreet gaat het bijvoorbeeld over: informatie kunnen lezen en invullen op documenten en formulieren, werkopdrachten interpreteren en verwerken, berekenen hoe je kan rondkomen met je inkomen de verborgen verleiders in het reclamedrukwerk kunnen ontwijken, de etiketten lezen over opslag en gebruik van schoonmaakproducten, solliciteren met de WIS-computer...

De centra voor basiseducatie in Vlaanderen formuleren het als volgt: Geletterdheid is de competentie om informatie te verwerven, te verwerken en gericht te gebruiken. Dit betekent met taal, cijfers en grafische gegevens kunnen omgaan en gebruik kunnen maken van ICT.

Geletterd zijn is belangrijk om zelfstandig te functioneren en participeren in de samenleving en om zich persoonlijk te kunnen ontwikkelen.

[Vocvo : Vlaams ondersteuningscentrum voor het volwassenenonderwijs](#)

In: <http://www.vocvo.be>

De portaalsite van Vocvo, het Vlaams ondersteuningscentrum voor het volwassenenonderwijs. Vocvo ondersteunt twee niveaus van het volwassenenonderwijs:

- Basiseducatie: op het niveau lager en eerste graad secundair onderwijs
- Secundair volwassenenonderwijs: op het niveau van de tweede en derde graad van het voltijds secundair onderwijs.

[Week van de geletterdheid - Extra bedrijvig 2016](#)

In: <http://www.weekvandegeletterdheid.be/>

1 OP 8 WERKNEMERS IS ONVOLDOENDE GELETTERD. DE WERELD VERANDERT SNEL.

Wat je vandaag op je werk doet, is anders dan twintig jaar geleden. Nieuwe machines, nieuwe manieren van werken, andere producten, computers. Mee blijven met al die nieuwe dingen is een uitdaging. Zeker voor iemand die moeite heeft met lezen, schrijven, tellen of werken met computers. Dat is zo voor meer dan één op de acht werkende mensen. Bij werkzoekenden gaat het zelfs om één op de zes. Wij willen hen, samen met jullie, op weg helpen.

[Werken aan geletterdheid](#)

CBE ; Vocvo vzw.

In: <http://www.werkenaangeletterdheid.be/>

Op deze website vindt u alle informatie om geletterdheidsnoden aan te pakken zodat communicatie op de werkvloer beter verloopt, werknemers beter aan de slag kunnen met ICT, nieuwe machines beter gebruikt kunnen worden en technische opleidingen meer resultaat boeken.

Website internationaal

Alphabund

In: <http://www.alphabund.de/index.php>

Bevordering van alfabetisering en basiseducatie volwassenen.

ANLCI : Agence Nationale de Lutte Contre l'Illettrisme

In: <http://www.anlci.gouv.fr>

Créée en octobre 2000, ANLCI est un espace de mobilisation et de travail où tous ceux qui agissent et peuvent agir au niveau institutionnel et sur le terrain se retrouvent pour prévenir et lutter contre l'illettrisme.

CRADALL - Centre for Research & Development in Adult and Lifelong Learning (CR&DALL)

In: <http://cradall.org/>

School of Education van de Universiteit van Glasgow, CR & DALL voert een scala van onderzoek, activiteiten die relevant zijn voor het thema van levenslang leren.

ELINET - European Policy Network Literacy

In: <http://www.eli-net.eu/>

The European Literacy Policy Network ELINET was initiated to gather and analyze policy information; exchange policy approaches, good practice, and initiatives and raise awareness of the importance of acting now to reduce the number of children, young people and adults with low literacy skills by 2020.

ELINET is formed of 79 partner organizations from 28 countries.

FELA - Federation of European Literacy Associations

In: <http://www.felaliteracy.org/>

The purposes of FELA are to:

- contribute to the development of literacy in all its member countries;
- promote and develop empirical and theoretical research in Europe on the learning and teaching of literacy;
- develop education policies and contribute to the implementation of European recommendations concerning literacy and its development;
- promote the exchange of information between member associations of the Federation and other associations throughout the world concerning the learning and teaching of literacy;
- and cooperate with other Federations, Associations and Institutions, both within and beyond Europe, for the improvement of literacy.

IRA - The International Reading Association

In: <http://www.reading.org/>

Since 1956, IRA has been a nonprofit, global network of individuals and institutions committed to worldwide literacy. More than 53,000 members strong, the Association supports literacy professionals through a wide range of resources, advocacy efforts, volunteerism, and professional development activities.

Our members promote high levels of literacy for all by:

- Improving the quality of reading instruction
- Disseminating research and information about reading
- Encouraging the lifetime reading habit

LBS Practitioner Training. Professional development support for literacy and basic skills educators in Ontario

In: <http://www.lbspractitionertraining.com/>

This professional development website is developed by CESBA, the Ontario Association of Adult and Continuing Education School Board Administrators, and is funded by Ontario's Ministry of Training, Colleges and Universities (TCU).

CESBA is an incorporated, non-profit organization that represents the broad spectrum of adult and continuing education programs offered by Public, Catholic and Francophone School Boards of Ontario. These various programs are funded by government departments (both federal and provincial) as well as by individual and business fee-paying clients.

CESBA is the primary source for professional development, expertise, resources, innovative practices, funding information and transformational business support for adult and continuing education administrators in Ontario school boards and serves its members by advocating for adult and continuing education within school boards and across the adult learning community at large. With core and project ministry funding, CESBA works as a support organization and a liaison between School Board Literacy and Basic Skills (LBS) programs and MTCU.

CESBA is recognized as a leader in the field with a reputation for excellence in professional development training and forward-thinking, LBS field development and research-based projects.

NALA - National Adult Literacy Agency

In: <https://www.nala.ie/>

The National Adult Literacy Agency is an independent charity committed to making sure people with literacy and numeracy difficulties can fully take part in society and have access to learning opportunities that meet their needs. According to the last international survey, one in four - that is, about half a million - Irish adults have problems reading and writing. Since we were set up by volunteers in 1980, we have been a leading campaigning and lobbying force on adult literacy issues. We have been involved with tutor training, developing teaching materials, distance education services, policy making, research and campaigns to raise awareness of the causes, extent and responses to adult literacy difficulties in Ireland.

NRDC - National Research and Development Centre for Adult Literacy and Numeracy

In: <http://www.nrdc.org.uk>

Generating knowledge and transforming it into practice *The National Research and Development Centre for Adult Literacy and Numeracy (NRDC)* is dedicated to conducting research and development projects to improve literacy, numeracy, language and related skills and knowledge. *NRDC* is the national independent centre for adult literacy, numeracy and ESOL.

Widely recognised for its expertise within England, the centre has an international reputation and works across the UK and worldwide.

[NRP : New Readers Press - ProLiteracy](#)

In: <http://www.newreaderspress.com/>

ProLiteracy champions the power of literacy to improve the lives of adults and their families, communities, and societies. We envision a world in which everyone can read, write, compute, and use technology to lead healthy, productive, and fulfilling lives. About Us New Readers Press is a publishing division of ProLiteracy - the world's largest organization of adult basic education and literacy programs. For 40 years, we have been providing educators with the instructional tools they need to teach adult students and older teens the skills for functioning in the world today.

[OECD : better life index](#)

In: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/>

Your Better Life Index is designed to let you visualise and compare some of the key factors like education, housing, environment, and so on that contribute to well-being in OECD countries. It is an interactive tool that allows you to see how countries perform according to the importance you give to each of 11 topics that make for a better life.

[PISA 2012 - results](#)

In: <http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results.htm>

PISA is de afkorting voor Programme for International Student Assessment. Het is een grootschalig internationaal onderzoek dat de kennis en vaardigheden van 15-jarigen test. Het onderzoek werd voor het eerst uitgevoerd in 2000 en wordt elke drie jaar herhaald. In elke cyclus worden dezelfde drie cognitieve domeinen onderzocht: leesvaardigheid, wiskundige geletterdheid en wetenschappelijke geletterdheid.

De nadruk ligt steeds op functionele vaardigheden en kennis, die mensen ertoe in staat stellen om actief te functioneren in de maatschappij.

[Portaal : expertise basisvaardigheden en geletterdheid](#)

In: <http://www.alfabetisering.nl/>

Informatie over de Nederlandse landelijke campagne die op 9 september 2002 gestart is om autochtone analfabeten (beter) te leren lezen, schrijven of rekenen. Om het bewustzijn rondom analfabetisme te vergroten loopt van 2002 tot 2006 de landelijke campagne Alfabetisering Autochtone Nederlanders.

Deze portal bestaat uit drie onderdelen.

- Het onderdeel Laageletterdheid geeft informatie over laaggeletterdheid en is bedoeld voor geïnteresseerden.
- Het onderdeel Basisvaardigheden bevat onderzoek en praktijkvoorbeelden voor professionals.

- Het onderdeel Digitale kenniskring is enkel toegankelijk voor betrokkenen bij het project "Effectiviteit en kwaliteit van het NT1-onderwijs".

De opbrengsten van dit project zult u in een latere fase bij Basisvaardigheden kunnen terugvinden.

[Steunpunt basisvaardigheden](#)

In: <http://www.steunpuntbasisvaardigheden.nl/>

Het Steunpunt volwasseneneducatie vervult al sinds 2012 een informatie- en helpdeskfunctie voor het veld van laaggeletterdheid en volwasseneneducatie. Met alle vragen over wet- en regelgeving die gerelateerd is aan deze onderwerpen kunt u bij ons terecht. Daarnaast zorgt het Steunpunt voor verbinding en kennisdeling. Het Steunpunt verbreedt zijn functie nu naar helpdesk en informatie over het programma Tel mee met Taal vandaar de nieuwe naam Steunpunt Basisvaardigheden van jong tot oud.

[Tel mee met taal](#)

EDE : Steunpunt volwasseneneducatie.

In: <http://telmeemetaal.nl/sitemap>

Tel mee met Taal ondersteunt hiermee gemeenten, taalaanbieders, werkgevers, bibliotheken en maatschappelijke organisaties met instrumenten en methoden, kennis en expertise. Zo kunnen gemeenten hun wettelijke taken in het kader van voor- en vroegschoolse educatie (vve), volwasseneneducatie, bijstand en maatschappelijke ondersteuning beter uitvoeren. Zo wordt de kwaliteit en toegankelijkheid van het taalaanbod verbeterd en krijgen tienduizenden Nederlanders betere kansen op volwaardige maatschappelijke participatie en integratie.

Het actieprogramma loopt van 2016 tot en met 2018 en is een gezamenlijk initiatief van de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport met diverse samenwerkingspartners en organisaties in het veld.

Over het platform:

De ambitie van Tel mee met Taal is om organisaties die een rol spelen bij de bestrijding van laaggeletterdheid, leesbevordering en het voorkomen van taalachterstanden met elkaar te verbinden en kennisuitwisseling te ondersteunen. We hebben deze landelijke website ontwikkeld die actuele informatie over het actieprogramma Tel mee met Taal bevat en toegang biedt tot goede voorbeelden vanuit de praktijk, tools, actuele informatie, en methodieken op het gebied van laaggeletterdheid en leesbevordering.

De website is ook een plek waar u goede voorbeelden zelf kunt delen en kunt ophalen. U kunt de website en nieuwsbrief zelf verrijken met kennis en content.

Heb je nog vragen?

Contacteer dan onze [infotheekverantwoordelijke](#).

De infotheek is enkel na afspraak te bezoeken. Mail naar ludwine.liefooghe@vocvo.be of bel naar 015 44 65 03 om een afspraak te maken.

[Bibliotheekcatalogus](#) [Bibliotheekreglement](#)

Vocvo, Kardinaal Mercierplein 1, 2800 Mechelen

t. 015 44 65 03

e. ludwine.liefooghe@vocvo.be

w. www.vocvo.be

vlaams ondersteuningscentrum voor het volwassenenonderwijs

